

Analys av förändrad betalningsförmåga för bedömning av orimliga kostnader

Utveckling av en metod för att ge underlag till bedömningar av orimliga kostnader enligt vattenförvaltningsförordningen

Havs- och vattenmyndigheten
Datum: 2016-04-12

Ansvarig utgivare: Ingemar Berglund
Omslagsfoto: Maja Kristin Nylander
ISBN 978-91-87967-06-1

Havs- och vattenmyndigheten
Box 11 930, 404 39 Göteborg
www.havochvatten.se

Analys av förändrad betalningsförmåga för bedömning av orimliga kostnader

Utveckling av en metod för att ge underlag till bedömningar av orimliga kostnader
enligt vattenförvaltningsförordningen

Havs- och vattenmyndighetens rapport 2016:1

Förord

I den här studien är syftet att utveckla en metod för att mäta förändring av betalningsförmåga för att ge underlag för att bedöma orimliga kostnader enligt 4 kap 9 och 10 § vattenförvaltningsförordningen. Denna metodutveckling är en viktig pusselbit i Havs- och vattenmyndighetens kommande vägledning om bedömning av orimliga kostnader inom vattenförvaltningsförordningen. Metoden har utvecklats av Mats Svensson och Anna Löfmarck från Bisnode efter samråd med berörda intresseorganisationer och myndigheter. Vi vill tacka de personer som har tagits sig tid och engagerat sig i utvecklingen av metodiken. Genomförandet av studien har letts av Max Vretborn och Dag Lestander.

Göteborg 2016-04-12 Björn Sjöberg

SAMMANFATTNING.....	9
SYFTE, MÅL OCH GENOMFÖRANDE AV STUDIEN.....	10
Varför utveckla en metodik för analys av sektorernas betalningsförmåga?.....	11
Vad kan resultaten användas till?.....	12
När kan undantag ges för bristande betalningsförmåga?	12
SAMRÅD MED INTRESSETER I METODUTVECKLINGEN	13
VAL AV METOD FÖR BEDÖMNING AV BETALNINGSFÖRMÅGA.....	14
DATA OCH AVGRÄNSNINGAR I BERÄKNINGEN AV SEKTORERNAS BETALNINGSFÖRMÅGA	18
Data för sektorer i näringslivet.....	18
Data för stat, kommun och hushåll	19
Kostnadsdata och scenario för analys	21
Branschbeskrivningar per sektor.....	22
Effekter av kostnader för åtgärder.....	22
Avgränsningar i beskrivning och analys av sektorer	23
RESULTAT OCH ANALYS AV BETALNINGSFÖRMÅGA PER SEKTOR.....	24
Lantbruk	24
Beskrivning av sektorn	24
Lantbrukets lönsamhet 2010-2014.....	25
Lönsamhet delsektorer lantbruk 2010-2014	26
Lönsamhet storleksklasser lantbruk 2010-2014	27
Åtgärdsprogrammets påverkan på lantbrukets konkurrenskraft 2010-2014	28
Regionala skillnader	29
Skogsbruk	30
Beskrivning av sektorn	30
Skogsbrukets lönsamhet 2010-2014	31
Lönsamhet typ av skogsbruk 2010-2014	32
Åtgärdsprogrammets påverkan på skogsbrukets konkurrenskraft 2010-2014	33
Regionala skillnader	33
Industri	34
Industrins lönsamhet 2010-2014	35
Åtgärdsprogrammets påverkan på industrins konkurrenskraft 2010-2014 ..	37
Regionala skillnader	37
Vattenkraft.....	38
Vattenkraft lönsamhet 2010-2014.....	39
Lönsamhet storleksklasser vattenkraft 2010-2014	39

Åtgärdsprogrammets påverkan på vattenkraftens konkurrenskraft 2010-2014	41
Regionala skillnader	42
Hushållen.....	43
Kommunerna.....	45
Kommuner – övrig verksamhet 2009-2013	45
Åtgärdsprogrammets påverkan på kommunernas ekonomi 2009-2013	46
Regionala skillnader	46
Staten.....	47
Resultat – påverkan på sektorernas konkurrenskraft	47
SLUTSATSER OCH DISKUSSION	49
Vad säger studien om sektorernas betalningsförmåga?	49
Möjliga sätt att vidareutveckla metoden	53
REFERENSER	55
BILAGOR	56
Bilaga 1: Intressenter som har varit involverade i processen	56
Bilaga 2: Scenario för åtgärds kostnader enligt vattenmyndigheternas åtgärdsprogram	57
Bilaga 3: Statistik och data per sektor	58

Sammanfattning

Begreppet betalningsförmåga används vanligen för att beskriva ett företags förmåga att betala sina löpande kostnader och skulder, och för detta kan olika ekonomiska nyckeltal studeras. I den här studien är syftet att utveckla en metod för att mäta förändring av betalningsförmåga för att ge underlag för att bedöma orimliga kostnader enligt 4 kap 9 och 10 § vattenförvaltningsförordningen. Metoden är avsedd att tillämpas i analys av de sektorer som förväntas bära kostnaderna för de fysiska åtgärderna i de åtgärdsprogram som Vattenmyndigheterna beslutar under vattenförvaltningens arbetscykel var 6:e år.

Utvecklingen av bedömningsmetoden, som baseras på Simplermetoden, har skett efter samråd med berörda intressenter och myndigheter. Simplermetoden fångar på ett transparent sätt in ett företags, eller en hel sektors, ekonomiska position i sin helhet, under ett eller flera år och baseras på verkliga data. Metoden ger ett mått på företagets eller sektorns konkurrenskraft vilket kan visualiseras och användas i analys och jämförelse mellan sektorer. Vi bedömer därför att metoden är ett lämpligt sätt att analysera hur betalningsförmågan hos berörda sektorer påverkas av åtgärder i åtgärdsprogrammet.

För att testa hur tillämpbar metoden är har vi analyserat ett scenario som baseras på den fördelning av kostnader för fysiska åtgärder som tagits fram av Vattenmyndigheterna i deras förslag till reviderade åtgärdsprogram från 2015. Resultaten av analysen visar att betalningsförmågan hos sektorerna på en aggregerad nivå inte förändras på ett betydande sätt av åtgärdskostnaderna som ingår i scenarioanalysen. **Dessa resultat ska dock tolkas med försiktighet.** En viktig förutsättning för att kunna stärka analysresultaten är att detaljgraden och kvaliteten på de data som går in i metoden förbättras.

Inledning

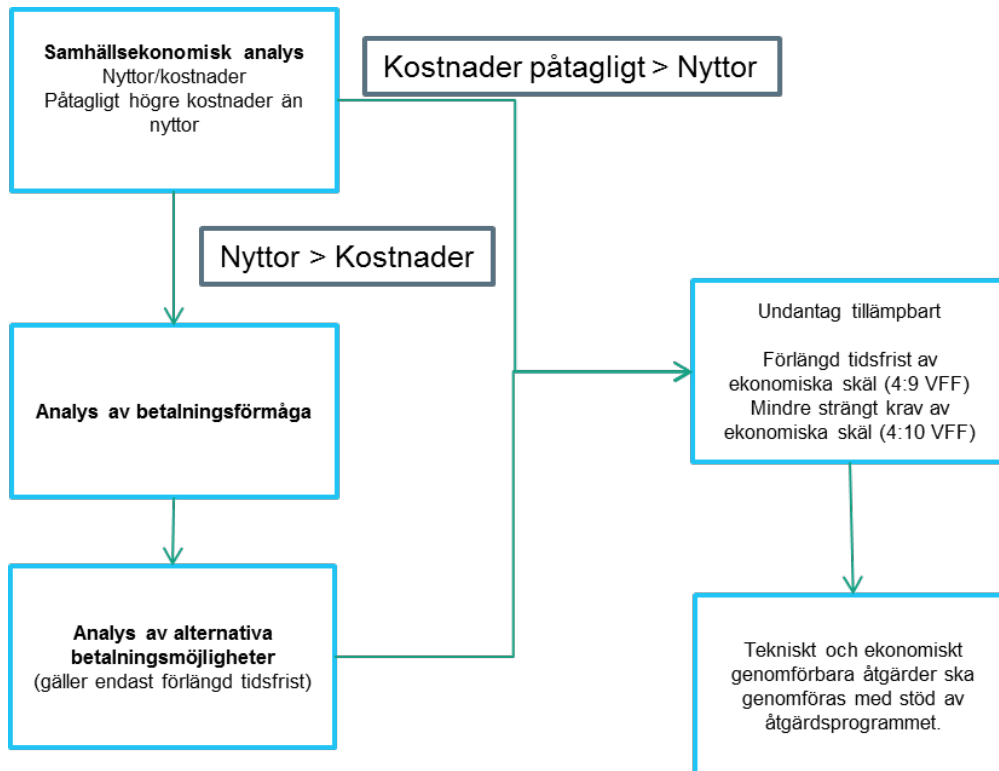
Vattenmyndigheterna beslutar vart 6:e år om åtgärdsprogram som innehåller de åtgärder som bedöms nödvändiga för att god vattenstatus ska kunna uppnås och miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Dessa åtgärder ska betalas av de sektorer och/eller branscher som bedöms ge upphov till en försämrad vattenstatus. En analys av betalningsförmågan ger beslutsfattare viktig information om hur åtgärds kostnaderna kan komma att påverka dessa sektorer och kan identifiera områden där alternativ finansiering av åtgärderna kan behöva utredas. En ny metod behöver utvecklas eftersom den här typen av analys inte tidigare genomförts inom den svenska vattenförvaltningen.

I den här rapporten redovisas en bedömningsmetod som utvecklats av företaget Bisnode (www.bisnode.com) under ledning av HaV och i dialog med representanter från berörda branscher, intresseorganisationer och myndigheter. Utvecklingen av en tillämpbar bedömningsmetod görs genom en analys av åtgärds kostnaderna i vattenmyndigheternas föreslagna åtgärdsprogram och följer vattenmyndigheternas förslag på fördelning av kostnader mellan berörda sektorer. **Analysresultaten gällande betalningsförmåga i rapporten baseras på det scenario som har formulerats av vattenmyndigheterna. Under arbetet med denna rapport har vi inte gjort någon närmare bedömning av hur realistiskt detta scenario är vad gäller fördelning av kostnader för åtgärder som faktiskt genomförs till följd av åtgärdsprogrammen.**

Syfte, mål och genomförande av studien

Syftet med rapporten är att utveckla en metod för att bedöma sektorer betalförmåga som ska ingå i Havs- och vattenmyndighetens vägledning om orimliga kostnader. I detta vägledningsarbete ingår flera moment som åskådliggörs i figuren nedan. Syftet är också att beskriva berörda sektorer förmåga att betala för ett möjligt scenario för fördelning av åtgärds kostnader mellan berörda sektorer.

Målet är att med företagsekonomisk data mäta åtgärds kostnaders påverkan på berörda sektorer. Målet är också att beskriva de olika sektorernas marknadsmässiga förutsättningar kvalitativt. Den bedömningsmetod som utvecklas ska också kunna användas för att jämföra betalningsförmåga hos olika samhällssektorer, både inom den privata och i den offentliga sfären.

Figur 1 Ett övergripande ramverk för bedömning av orimliga kostnader. I första steget sätts eventuella undantag genom att i en samhällsekonomisk analys väga kostnader mot nyttor. I nästa steg genomförs en analys av betalningsförmåga där ett eventuellt undantag sätts först efter att en analys av alternativa betalningsmöjligheter har genomförts.

Varför utveckla en metodik för analys av sektorernas betalningsförmåga?

Den samhällsekonomiska analysen av åtgärdsprogrammen ska innehålla en bedömning av ekonomiska och miljömässiga konsekvenser av föreslagna åtgärder, där kostnader och nyttor ska kvantifieras¹. Analysen ger inget svar på hur kostnaderna för de föreslagna åtgärderna förhåller sig till betalningsförmågan hos de aktörer som förväntas bära kostnaderna för åtgärderna. Det finns dock beskrivet i den vägledning, CIS Guidance Document No. 20, som publicerades av CIS-arbetsgrupp (Kommissionen 2003) att beslutsfattare även bör ta hänsyn till betalningsförmågan hos de aktörer (sektorer) som förväntas bära kostnaderna och att information om detta i så fall kan krävas. En analys av sektorernas betalningsförmåga ska därför ses som en kompletterande analys till den samhällsekonomiska analysen som ska genomföras, med syfte att ge kunskap om de olika sektorernas förmåga att betala för de föreslagna åtgärderna i åtgärdsprogrammet och om det finns skäl att utreda möjligheten till alternativ finansiering. Den här typen av analys har inte tidigare genomförts av vattenförvaltningen i Sverige och en metod behöver därför utvecklas.

¹ Enligt 6 kap. 6 § VFF

Vad kan resultaten användas till?

Havs- och vattenmyndighetens kommande vägledning om bedömning av orimliga kostnader inom vattenförvaltningsförordningen ska beskriva närmare hur och när metoder och resultat från denna studie kan användas. Resultaten är på sikt avsedda att användas inom ramen för bedömning av orimliga kostnader enligt vattenförvaltningsförordningen:

- som underlag för vattendelegationernas beslut om undantag i form av förlängd tidsfrist för miljökvalitetsnormer som följd av bristande betalningsförmåga hos berörd sektor. Denna bedömning sker efter att en samhällsekonomisk analys har gjorts som pekar på att kostnader inte är påtagligt högre än nyttor (se Figur 1 och stycke **När kan undantag ges för bristande betalningsförmåga?**)
- av regeringen, Havs- och vattenmyndigheten och kommunerna i de fall prövning av åtgärdsprogram sker, enligt vattenförvaltningsförordningen.
- som kompletterande underlag under samrådet med intressenter, myndigheter och allmänheten för att ge bättre förståelse för hur olika samhällssektorer påverkas av de föreslagna åtgärderna i åtgärdsprogrammet.

Vad bör resultaten **inte** användas till:

- som underlag för att sätta undantag för enskilda vattenförekomster med koppling till enskilda verksamhetsutövare. Vår bedömningsmetod används till analyser, som görs på en aggregerad nivå, av berörda sektorer och/eller delsektorer betalningsförmåga.
- att bedöma hur det ett visst företaget/bolaget påverkas av åtgärdskostnaderna, exempelvis i prövningsärenden. Analysen utgår från ekonomisk prestation för företag inom en sektor och/ eller delsektor som sedan aggregeras upp till nationell nivå för att ge en indikation på sektorns förmåga att betala för föreslagna åtgärder. I analysen görs alltså ingen analys av företag/bolag och hur deras individuella betalningsförmåga förändras. Däremot kan analysen ge en indikation om hur företagets konkurrenskraft kommer påverkas.

När kan undantag ges för bristande betalningsförmåga?

Varken ramdirektivet för vatten eller vattenförvaltningsförordningen definierar när och hur undantag för oförmåga att betala kan ges. Det finns dock riktlinjer i vägledningen från CIS-arbetsgrupp (Europiska kommissionen, 2003) som redogör för hur medlemsländerna kan bedöma om bristande betalningsförmåga kan vara skäl för undantag. Enligt CIS-vägledningen kan bristande betalningsförmåga vara ett skäl för att ge förlängd tidsfrist vara relevant om det grundar sig på en tydlig förklaring av:

- att det inte finns någon alternativ möjlighet till finansiering
- konsekvenserna av att besluta tidsundantag
- hur frågan om oförmåga att betala ska lösas i framtiden.

Om resultaten visar på att en eller flera sektorer inte kan bära sina kostnader och om det bedöms att det finns skäl att underlätta bördan för dessa sektorer behöver alltså en analys av alternativ finansiering genomföras. CIS-vägledningen ger ingen tydlig definition av vad som ska anses orimligt för en sektor att betala. **Det finns med andra ord ingen förbestämmd gräns där åtgärdskostnaderna går från att vara rimliga till orimliga. Detta är, enligt CIS-vägledningen, en politisk bedömning, där ekonomisk analys av sektorernas betalningsförmåga utgör underlag.** I vattendirektivet är principen om att förorenaren betalar tydlig, vilket innebär att en verksamhet ska bära sina egna kostnader. För att göra undantag med hänvisning till bristande betalningsförmåga bör det därför finnas skäliga argument som motiverar avsteg från den principen.

Samråd med intressenter i metodutvecklingen

Utvecklingen av metoden är gjord efter samråd med berörda intressenter och myndigheter. Dessa har haft möjlighet att på möten och via mejl komma med synpunkter på analysen och vad den bör innehålla. Synpunkterna har sedan hanterats av en referensgrupp bestående av Havs- och vattenmyndigheten, Jordbruksverket, Naturvårdsverket och Vattenmyndigheten som tillsammans med Bisnode har bedömt vilka synpunkter som är möjliga att arbeta in i analysen. Intressenterna visade stort engagemang och deras synpunkter har varit ett värdefullt bidrag till utvecklingen av analysen. För att se vilka intressenter som bjudits in och deltagit se bilaga 1. I dialog framkom också att det kan vara svårt att förstå vad resultaten från analysen innebär och hur de ska användas. Förhoppningen är att detta ska vara tydligt i den här rapporten.

Val av metod för bedömning av betalningsförmåga

För att kunna bedöma ett företags förmåga att betala sina löpande kostnader och skulder kan olika ekonomiska nyckeltal studeras. Ofta sägs en hög likviditet visa på en kortsiktig betalningsförmåga, medan en hög soliditet visar på långsiktig betalningsförmåga och en mindre känslighet för störningar. Men ett företags faktiska möjligheter att addera kostnader eller investeringar till sitt nuvarande läge, t ex som en följd av åtgärdsprogrammet, kräver en analys av företagets hela ekonomi över tid med hänsyn tagen till såväl resultaträkning som balansräkning. Simplermetoden bedöms som lämplig för detta syfte, eftersom den fångar in ett företags, eller en hel sektors, ekonomiska position i sin helhet, under ett eller flera år. Metoden kan också användas för att se vad som händer med företagets/sektorns konkurrenskraft om ytterligare kostnader eller investeringar måste göras, se faktaruta. I den här rapporten används Simplermetoden för att analysera påverkan på olika sektorer som kan beröras av åtgärdsprogrammet i enlighet med konsekvensanalysen i vattenmyndigheternas åtgärdsprogram. Detta har skett genom att jämföra och visualisera ekonomin inom respektive sektor, med nuvarande status samt i ett scenario som följer vattenmyndigheternas förslag på fördelning av kostnader mellan berörda sektorer.

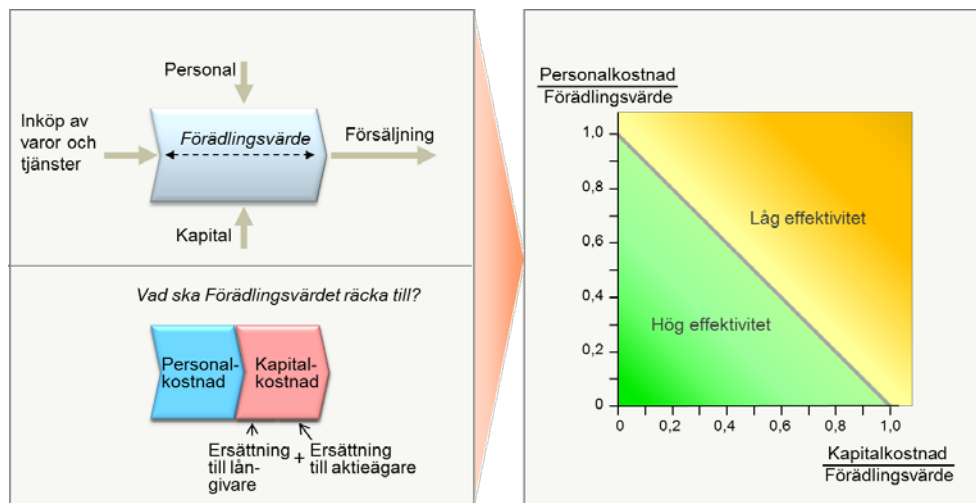
Simplermetoden

Metodmässigt utgår analysen från Simplermetoden som har ett etablerat sätt att mäta ekonomisk effektivitet sedan 1990-talet, vilket beskrivs i boken *Simpler Management – en enklare väg till företagsstyrning* (Anders Grufman, Ekerlids 2001). Metoden använder äkta siffror i årsredovisningar hos aktiebolag såsom de rapporteras till bolagsverket. Ett företags årsredovisning kan anses vara den bästa uppskattningen av företagets lönsamhet som går att göra, då siffrorna (åtminstone i de något större verksamheterna) är granskade av revisorer och bokslutsdata ligger till grund för företagets deklara-tionsuppgifter till skatteverket. Simplermetoden är flitigt använd bland landets kommuner, regioner och myndigheter som Tillväxtverket, just för att den använder äkta bokslutsdata för samtliga aktiebolag i en geografi eller bransch och därmed kan fånga in en sektors eller ett områdes huvudsakliga ekonomiska aktivitet.

Simplermetoden – hur fungera den?

Simplermetoden har sitt ursprung i nationalekonomisk produktionsteori. Här ses produktion som lika med förädlingsvärde och det är den produktionen som skall vara effektiv. Förädlingsvärdet är företagets försäljning minskat med inköp av varor och tjänster samt avskrivningar.

De kostnaderna som krävs för att skapa förädlingsvärdet är personalkostnader samt kapitalkostnader. Personalkostnaderna är företagets kostnader för sin personal. Kapitalkostnaderna består dels av kostnader för lånat kapital och dels av kostnader för det egna kapitalet. Som bas för att beräkna kostnaden för lånade pengar används den långa räntan. För eget kapital beräknas kostnaden som den långa räntan plus en förväntad avkastning till ägarna på nio procent. De nio procenten är den avkastning utöver långa räntan som Sveriges näringsliv har gett i genomsnitt under ett antal konjunkturcykler.

Figur 2 Så fungerar Simplermetoden

När vi använder långa räntan² för lånat kapital samt långa räntan plus nio procent för eget kapital hamnar Sveriges näringsliv på den diagonala linjen 1-1. Vi får därmed ett visuellt riktmärke för vad som är en genomsnittlig effektivitet (konkurrenskraft, lönsamhet) i hela näringslivet. Positionen i Simplerdiagrammet visar om verksamheten är personalintensiv eller kapitalintensiv samt hur effektiv (konkurrenskraftig, lönsam) den är. Verksamheter som förflyttar sig mot ett bättre läge gör det genom att fatta och implementera viktiga strategiska beslut.

² **Lång ränta** är den marknadsränta som avser lån längre än ett år

Exempel på beräkning enligt Simplermetoden

Ett företag säljer under ett år för 100 mkr och köper in varor och tjänster för 40 samt skriver av sina tillgångar med 10. Förädlingsvärdet är då $100-40-10 = 50$ mkr. Lönekostnaden i företaget är 30 mkr. Samtidigt har företaget ett totalt kapital på 1100 mkr, uppdelat i 1 000 mkr främmande (upplånat) kapital och 100 mkr i eget (av aktieägarna insatt) kapital. Vi räknar med lång ränta 1 procent. Kapitalkostnaden är då $0,01*1\ 000+0,10*100 = 20$ mkr.

Företagets lönsamhet i Simpler blir då:

Personaleffektivitet $30/50 = 0,60$

Kapitaleffektivitet $20/50 = 0,40$

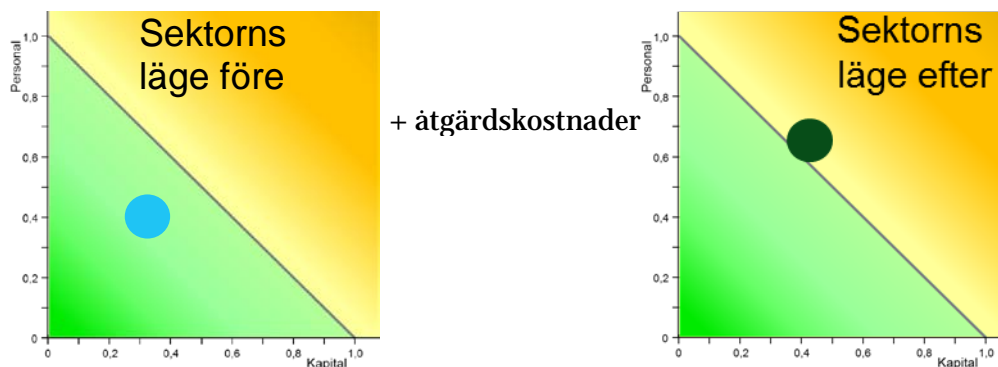
Totalt Simplerindex 1,00 d v s genomsnittligt god konkurrenskraft.

Kapitalintensiva verksamheter gör regelbundet stora investeringar. Om de belastas med avkastningskravet i Simplermetoden blir belastningen hög initialt i investeringscykeln, med sämre lönsamhetsposition som följd.

Å andra sidan har en verksamhet som är mycket personalintensiv ofta nära till ett läge där förädlingsvärdet inte riktigt räcker för att betala lönerna. En ägare kan avstå från marknadsmässig avkastning på sitt egna kapital under något eller några år för att motstå konkurs. Men personalens kontrakterade löner måste företaget dock alltid klara av att betala. Rapporten tar upp frågan om personal- respektive kapitalintensitet i verksamheten där den bedöms relevant för att bedöma betalningsförmåga.

Anpassning av Simplermetoden i denna studie

I denna studie har de olika aktörerna i sektorerna visualiserats i diagrammet med sina nationella ekonomiska data i genomsnitt för den senaste femårsperioden vilket ger ett nuläge före åtgärdsprogrammet. Därefter adderas sektorns beräknade årskostnad inom åtgärdsprogrammet som en ökad inköpskostnad hos aktörerna i sektorn.

Figur 3 Visualisering av en beräknad förändring i Simplerindex

Därefter har sektorerna visualiserats i ett nytt diagram där det framgår hur deras nya ekonomiska konkurrenskraft (lönsamhet) ser ut efter belastning av kostnader för fysiska åtgärder som följd av åtgärdsprogrammet och därigenom

finns det möjlighet att börja diskutera vilken betalningsförmåga de har. Utgångspunkten här har varit att se hur den försämrade konkurrenskraften förhåller sig storleksmässigt till den spridning av lönsamhet som redan finns inom gruppen. Är spridningen mellan företag i sektorn betydligt större än den påförda kostnadsökningen, bedöms inte kostnadsökningen innebära någon betydande förändring av sektorns betalningsförmåga. Den här bedömningen gäller oavsett hur lönsamheten generellt ser ut i en sektor – finns det redan en stor variation i gruppen har åtgärdskostnaderna liten effekt.

Om spridningsmått och bedömning av påverkan på lönsamhet

Standardavvikelse används som mått på spridning i lönsamhet i denna rapport. Bisnodes ansats i den statistiska bearbetningen grundar sig på att de arbetat med mellan 1 450 (kommuner) och 418 000 (skogsbruk) individuella observationer i materialet, och därmed har de antagit normalfördelade grupper baserat på centrala gränsvärdeessatsen. Vidare beräkningar i analysen har inneburit en avvägning mellan tillgängliga storheter för de statistiska beräkningarna och den nödvändiga matematiska bearbetningen. Bisnode har behövt göra för att föra tillbaks resultatet till ett dimensionslöst spridningsmått direkt jämförbart med deras normala lönsamhetsmått (Simplerindex) för aktörsgруппerna som helhet. Ett resonemang utgående från standardavvikelse i grupperna gav då rimliga resultat för samtliga aktörsgруппer i analysen.

Vi har inga absoluta jämförelsemått på hur stora förändringar i konkurrenskraft (lönsamhet) ett företag kan hantera utan att det får stor påverkan på företagets möjligheter att fortsätta bedrivas. Spridningen i lönsamhet säger i princip bara att vi har observerat aktiva företag med både bättre och sämre lönsamhet än genomsnittet inom respektive sektor. Denna spridning orsakas av andra faktorer än sådana åtgärds kostnader som vi analyserar här. Om vi tillför åtgärds kostnader på företagen resulterar det i ett skift utåt i Simplerindex. Det vill säga att en sektors konkurrenskraft försämrats i genomsnitt. Om förflyttningen är liten i jämförelse med spridningen inom sektorn kan det ses som en indikation på att de flesta företagen i sektorn troligen inte drabbas så hårt att de får problem att fortsätta (i jämförelse med vilken spridning i lönsamhet som företagen normalt sett klarar av).

I denna rapport har slutligen en viss analys gjorts per vattendistrikt med syfte att kunna slå fast om det blir särskilt påtagliga kostnadsökningar inom vissa distrikt och huruvida de olika aktörerna påverkas olika i distrikten.

Data och avgränsningar i beräkningen av sektorernas betalningsförmåga

Data för sektorer i näringslivet

Totalt finns data för drygt 942 000 svenska företag gällande vart och ett av åren 2010-2014. Tidsperioden 2010-2014 har valts med målsättningen att data för företagen så långt som möjligt ska vara aktuella och för att minska risken att årliga variationer i lönsamhet ska påverka analysen. För att kunna bedöma varje sektors ekonomi behövdes först en definition av de SNI-koder som ligger inom lantbruk, skogsbruk, industri och energi (vattenkraft). Utgångspunkten är att analysera den ekonomiska situationen för just de delar av näringslivet som kan beröras av åtgärdsprogrammets kostnader. Resultaten från den workshop som hölls för intresseorganisationer och myndigheter utgjorde ett viktigt stöd i att definiera vilken del av de berörda sektorerna som förväntades bära kostnaderna för åtgärderna i åtgärdsprogrammet. Efter att sektorerna hade definierats klassades dessa i ovan nämnda databas med alla Sveriges företag (medelvärde 2010-2014). Drygt 174 000 verksamheter (2014) kom då att beröras av åtgärdsprogrammets kostnader enligt definitioner som gjorts på SNI-nivå.

För aktörer i annan bolagsform (enskild firma, handelsbolag, ideell förening m m) finns omsättnings- och anställda- intervall tillgängliga via SCB. Bisnode har gjort en konservativ uppskattning av var i intervallet dessa företag har sin verkliga omsättning. Därefter har övriga parametrar i Simplermetoden beräknats för att även dessa företags lönsamhet ska kunna ingå i analysen. Vid uppskattningarna har Bisnode använt typföretaget (genomsnittliga aktiebolaget) i Sverige inom branschen. Se bilaga 3 för en redogörelse för hur uppskattningarna gjorts i de berörda sektorerna.

Personalkostnaderna uppskattas exempelvis med hjälp av genomsnittslöner hos aktiebolagen i samma delbransch (typ av verksamhet) som multipliceras med antalet anställda. Delbranschernas genomsnittslöner ges alltså av aktiebolagens bokslutsdata och det finns förstås en osäkerhet om denna medellön för aktiebolagen kan sägas vara densamma i en enskild firma, men det är förmodligen bästa möjliga uppskattning.

Kapitalet är också svårt att uppskatta i en enskild firma, eftersom det inte finns någon officiell balansräkning. Bisnode har uppskattat att kapitalet är proportionellt mot omsättningen. När det gäller eget kapital finns ju inte detta alls i andra bolagsformer än aktiebolag, men det går att anta att större företag t ex större gårdar som drivs som enskild firma ändå bedriver ett aktiebolagsliknande företagande med en förväntad avkastning till ägarna. Det kan då antas att för de större aktörerna finns samma proportion mellan omsättning och

kapital, som mellan omsättning och kapital i samma delbransch hos aktiebolagen.

Små enskilda näringsidkare beräknas inte ha något eget kapital alls och alltså inget avkastningskrav på motsvarigheten till eget kapital utan det räcker om förädlingsvärdet täcker lönekostnaden och räntan på lånat kapital.

Data för stat, kommun och hushåll

Eftersom offentliga verksamheter redovisar sin ekonomi i annan form än årsredovisningar har data om statens och kommunernas relevanta budgetsiffror inhämtats från regeringens hemsida och SCB. Data om kommunerna består av kommunernas bokslutsinformation och data från SKL. Hushållens ekonomi har SCB som källa.

Tabell 3: Översikt över data som används för lantbruk, skogsbruk, industri och vattenkraft.

Sektor	Typ av data	Kommentar
Lantbruk	Bokslutsdata/ omsättnings- och anställda- intervall tillgängliga via SCB. Jordbruksverkets statistik.	För andra bolagsformer än aktiebolag görs en uppskattning med flera osäkerheter, bland annat används de snittlöner och kapitalfördelningar som finns i aktiebolagen. Avstämning görs dock även med data från jordbruksverkets egna undersökningar om lönsamhet, vilket ökar träffsäkerheten för bedömningen av jordbruksverksamheter
Skogsbruk	Bokslutsdata/ omsättnings- och anställda-intervall tillgängliga via SCB	Här anger skogsstyrelsen att de själva antar samma lönsamhet i aktiebolag och andra bolagsformer, samt mellan stora och små skogsbruk.
Industri	Bokslutsdata/ omsättnings- och anställda- intervall tillgängliga via SCB	Nästan bara aktiebolag i industribranscherna begränsar osäkerheten
Vattenkraft	Statistik på volymer per kraftverk. Koppling till ägarföretag så långt möjligt. Bokslutsdata/ omsättnings- och anställda-intervall tillgängliga via SCB.	För andra bolagsformer än aktiebolag görs en uppskattning med flera osäkerheter, bland annat används snittlöner och kapitalfördelningar som i aktiebolagen.

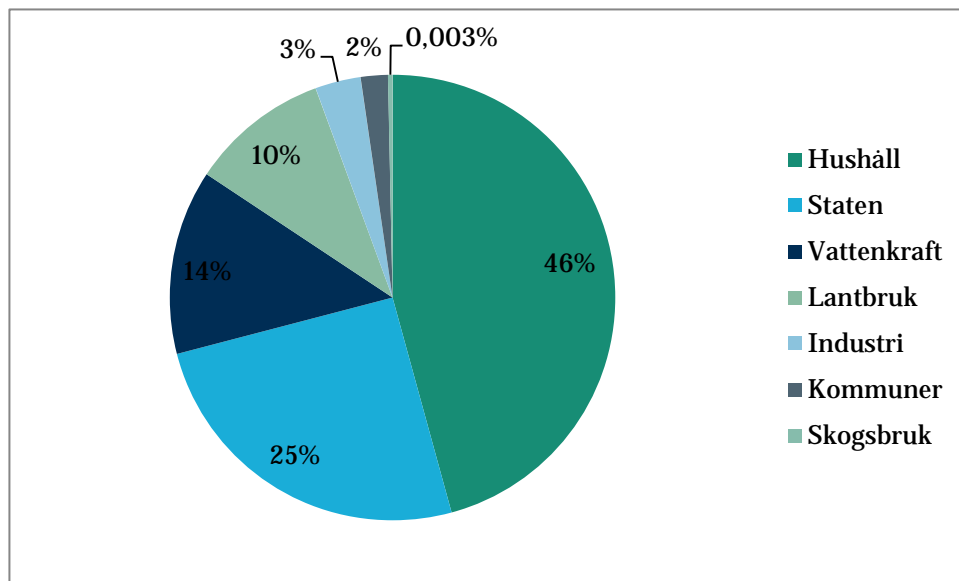
	Ekonomiska data fördelade enligt kraftverkens andel av företagets omsättning.	Lönsamheten i vattenkraften speglar lönsamheten för bolagens hela verksamhet och inte enbart isolerat till själva vattenkraften. Varför viss osäkerhet i analysen består i påverkan på explicit vattenkraftens lönsamhet i bolagen.
--	--	--

Se Bilaga 3 för en mer detaljerad beskrivning av hur lantbruk, skogsbruk och energi (vattenkraft) har hanterats.

Kostnadsdata och scenario för analys

För att möjliggöra en analys av hur kostnaderna påverkar olika sektorer används ett scenario som bygger på den kostnadsfördelning som Vattenmyndigheterna gör i de åtgärdsprogram som reviderats efter att de föreslagna åtgärdsprogrammen varit ute på remiss, se diagram 1. **Under arbetet med denna rapport har vi inte gjort någon närmare bedömning av hur realistiskt detta scenario är vad gäller fördelning av kostnader för åtgärder som faktiskt genomförs till följd av åtgärdsprogrammen.**

Även uppskattningar av åtgärdernas kostnader är hämtade från Vattenmyndigheternas reviderade åtgärdsprogram. Vattenmyndigheternas analys av åtgärdskostnader genomfördes innan den här typen av sektoranalys var aktuell. Det innebär bland annat att informationen inte är helt anpassad för att fördela kostnaderna på delar av berörda sektorer, till exempel olika typer av verksamheter inom lantbruket. För att få en bättre fördelning har åtgärdskostnaderna delats upp på vattendistriktsnivå. För en redogörelse för vilka åtgärdskostnader som ingår i analysen och hur de har fördelats, se bilaga 2.

Figur 4: Scenario för kostnadsfördelning mellan sektorer som använts för analys. Scenariot bygger på en möjlig kostnadsfördelning som Vattenmyndigheterna gör i de åtgärdsprogram som reviderats efter att de föreslagna åtgärdsprogrammen varit ute på remiss

Branschbeskrivningar per sektor

Branschernas struktur beskrevs övergripande med följande huvudpunkter:

- Antal verksamheter varav antal aktiebolag och beskrivning av vad det är för övriga bolagsformer inom sektorn.
- Tillväxten i sektorn 2010-2014 jämfört med riket.
- Spridning av konkurrenskraften på olika delsektorer/storleksklasser.
- Kapitalintensitet i olika delsektorer när detta är relevant. Detta är ett mått på hur investeringstung branschen är (en personalintensiv verksamhet behöver inte förränta lika mycket kapital men måste kunna betala lönerna).
- Över- eller underlönsamhet jämfört med Sverigemedel.
- Standardavvikelse på lönsamhet, d v s vilken spridning finns på lönsamhet inom sektorn.
- Konkurrenskraft i nästa sektor i näringskedjan, för att kunna resonera kring möjligheter att föra vidare kostnader.
- Hänvisning till rapporter som antar något kring global priskonkurrens, möjlighet för sektorn att sätta egna priser och annan information som kan vara intressant för att beskriva sektorn.

Bisnode analyserade och visualiserade dessa sektorers förädlingsvärden, förädlingskostnader och konkurrenskraft på Sverigenivå. I vissa branscher såsom lantbruk och energi gjordes en storleksindelning för att se på skillnaderna i ekonomisk situation mellan större och mindre verksamheter.

Effekter av kostnader för åtgärder

Bisnode utgick från ett scenario för fördelning av kostnader för fysiska åtgärder som Vattenmyndigheterna gör i de åtgärdsprogram som reviderats efter att de föreslagna åtgärdsprogrammen varit ute på remiss. Därefter analyserades hur de olika sektorernas position ändrades vid föreslagna finansieringar av åtgärder d v s sektorernas nya förädlingsvärden, förädlingskostnader och konkurrenskraft på Sverigenivå efter finansiering. Åtgärdsprogrammets påverkan på konkurrenskraften jämfördes med den naturliga variationen i lönsamhet som finns mellan företagen i respektive aktörsgrupp. Var den tänkta ändringen av lönsamhet efter åtgärdsprogrammen större eller mindre än variationen inom gruppen? Variationen i lönsamhet kan ju ses som något som sektorn upplever "naturligt" mellan olika verksamheter, redan innan åtgärdsprogrammets effekt. Här valde Bisnode att relatera den ändrade positionen till den spridningen för att se om den försämrade positionen låg väl inom normal variation eller inte.

Således beskriver rapporten hur branschstruktur påverkar möjligheten att föra vidare kostnader och hur sektorernas betalningsförmåga påverkas av åtgärdsprogrammen. Rapporten innehåller även information om vad kommuner, staten och hushållen skulle kunna bära av finansieringen, i relation till totala budgetramar samt hushållens konsumtionsutrymme.

Avgränsningar i beskrivning och analys av sektorer

Avgränsningar är gjorda utifrån syftet med studien. För att beskriva hur sektorerna presterar ekonomiskt över tid har data för en 5-årsperiod använts, 2010 till 2014 (för kommuner perioden 2009-2013). Detta skulle kunna göras för en längre tidsperiod men begränsades i studien av tillgång på data för de verksamheter som inte är aktiebolag. I studien görs ingen analys av hur branscherna förväntas utvecklas i framtiden, eftersom detta är svårbedömt och inte heller syftet med studien, som är att beskriva aktuell betalningsförmåga. Åtgärdskostnaderna förläggs så långt som möjligt till den del av branschen som förväntas bära kostnaderna. Totalkostnaderna och fördelningen (som framgår av Bilaga 2) är dock behäftad med vissa osäkerheter som bland annat beror av tillgängligheten på kostnadsuppgifter för de fysiska åtgärderna.

Många intressenter önskade att branschbeskrivningarna skulle innehålla uppgifter om förekomsten av global konkurrens, olika risknivåer och liknande externa faktorer. Simplermetoden har en utgångspunkt i att mäta och jämföra ekonomin hos alla företag i Sverige på ett likartat sätt vilket gör att själva metoden visar just hur företagen i en bransch klarar av att över tid hålla sin konkurrenskraft med hänsyn tagen till allt detta. Det kan därför hävdas att det inte behövs ytterligare beskrivningar för att kunna säga om en bransch varaktigt haft en god lönsamhet eller en ansträngd lönsamhet.

Bisnode hade heller inte några uppgifter om att någonting snabbt skulle hända inom branschen som förändrade de svenska aktörernas spelregler. Därför kunde Bisnode renodlat tillföra åtgärdskostnaderna och studera effekterna på sektorn. Vissa sektorer har analyserats i större detaljeringsgrad. Detta beror på att dessa sektorer påverkas i större utsträckning av åtgärdskostnaderna, vilket har motiverat fördjupad analys.

Resultat och analys av betalningsförmåga per sektor

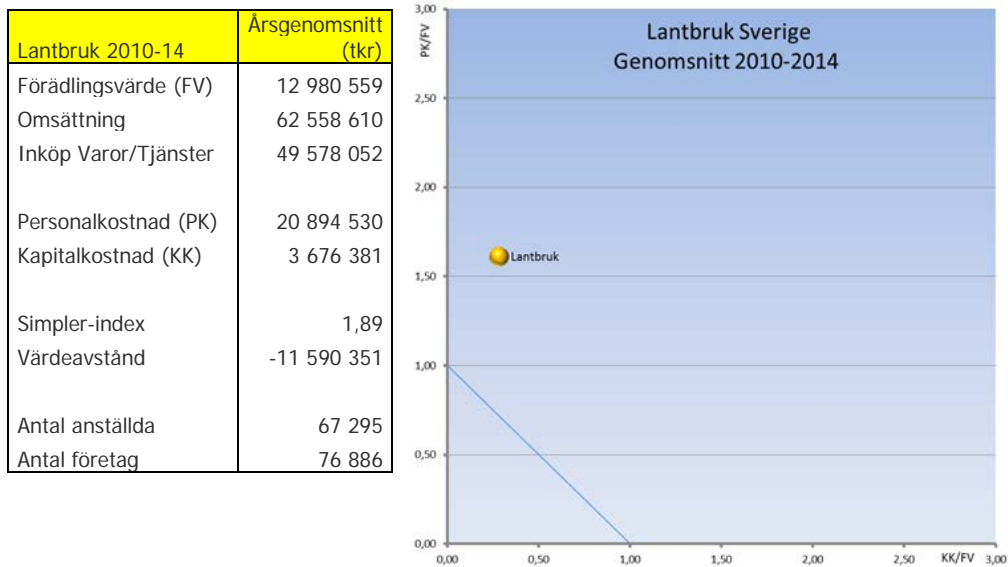
Lantbruk

Beskrivning av sektorn

Verksamheter	Totalt 76 340 verksamheter år 2014, varav 92 % utgörs av mindre verksamheter (0-1 anställda). 6 % av verksamheterna drivs som aktiebolag och resterande drivs i annan bolagsform, främst enskilda firmor.
Kapitalintensitet/ personalintensitet	Lantbruket är personalintensivt. Kapitalet i lantbruket utnyttjas även till viss del som lantbrukarens privata fastighet inklusive bostad. Detta gör det svårt att definiera ett entydigt avkastningskrav på kapitalmängden i småskaliga jordbruk. I Bilaga 3 framgår hur kapitalsidan uppskattats för små och stora lantbruk.
Förmåga att föra vidare kostnad till annan sektor	<p>Resultat från Simpleranalysen visar att Livsmedelsindustrin har god konkurrenskraft, mycket bättre än lantbruken. Även om vi tar bort tobakstillverkning (SNI 12000) går livsmedelsindustrin bra alla år 2010-2014.</p> <p>En studie från Konkurrensverket visar dock att de enskilda jordbrukarna oftast inte förhandlar utan får acceptera de priser som köparna av jordbruksvaror sätter, utan egen möjlighet att påverka priset (Konkurrensverket 2011). Även om det finns ett utrymme att för att höja kostnader i nästa led (livsmedelsindustrin) begränsas detta av att jordbruket oftast inte har möjlighet att själva sätta priset.</p>

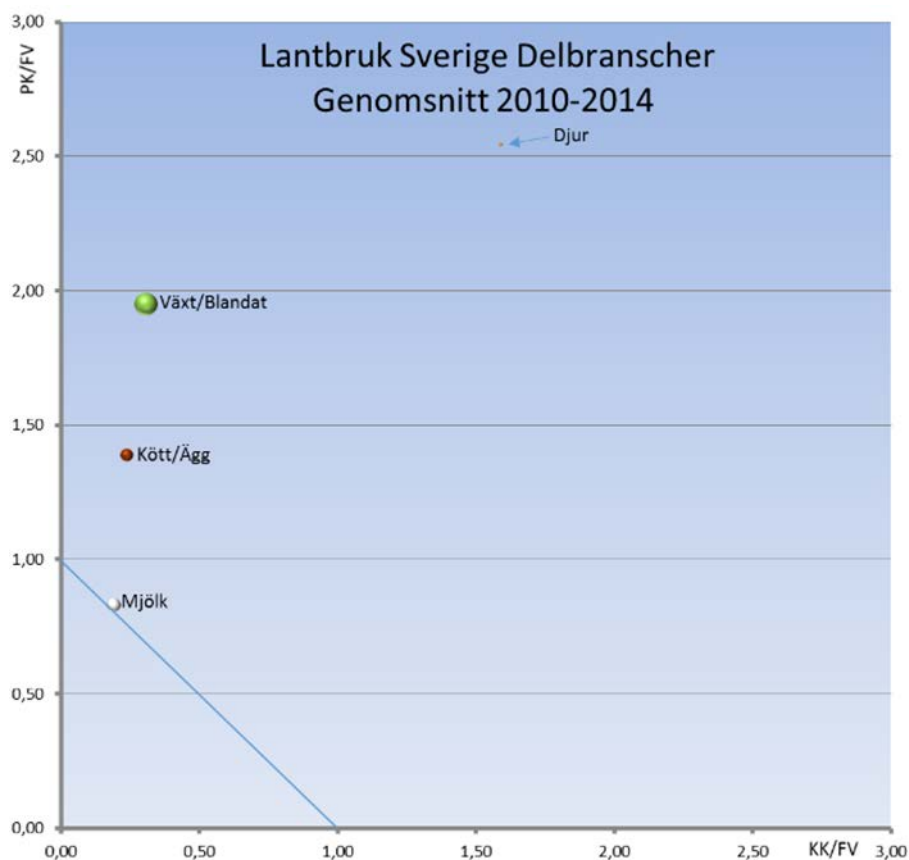

Lantbrukets lönsamhet 2010-2014

Förädlingsvärde 2010-2014	13,0 mdr per år varav 40 % kommer från aktiebolagen och resten från enskilda firmor och övriga bolagsformer såsom handelsbolag, kommanditbolag etc. Subventioner ingår i förädlingsvärdet.
Tillväxt 2010-2014	Företagen har tillsammans haft en tillväxt på +24 % från 2010 till 2014. Hela det privata näringslivet med drygt 942 000 företag 2014 har enligt Bisnodes data vuxit med +12 % från 2010 till 2014 vilket motsvarar en årlig tillväxt på nära 3 % per år.
Simplerindex (lönsamhet) Där <1 = högre lönsamhet än genomsnitt för alla branscher	Medel alla fem åren är 1,89, d v s påtagligt svag lönsamhet.
Spridning av lönsamhet	Standardavvikelse på Simplerindex för hela Lantbrukssektorn är 0,69.

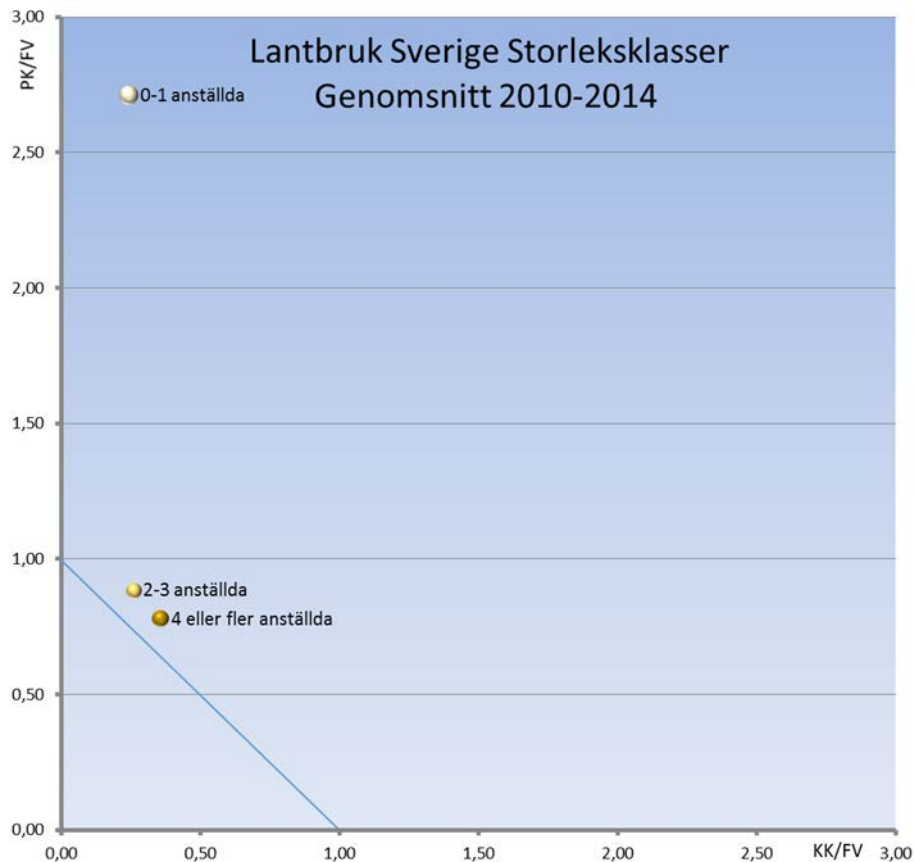
Lönsamhet delsektorer lantbruk 2010-2014

Typ av lantbruk	Växtproduktion	Mjolk	Kött och Ägg	Övrig djurhållning ³
Andel av lantbrukets förädlingsvärde	59 %	22 %	18 %	1 %
Simplerindex (lönsamhet)	2,26	1,02	1,62	4,13
Standardavvikelse på lönsamhet	0,67	0,46	0,35	1,59

³ Med övrig djurhållning avses uppfödning av hästar, minkar och andra djur som inte innebär kött- och äggproduktion.

Lönsamhet storleksklasser lantbruk 2010-2014

Storlek på lantbruk	0-1 anställda	2-3 anställda	4 eller flera anställda
Andel av Lantbrukets totala förädlingsvärde	41 %	27 %	32 %
Simplerindex (lönsamhet)	2,95	1,14	1,14
Standardavvikelse på lönsamhet	0,92	0,92	0,72

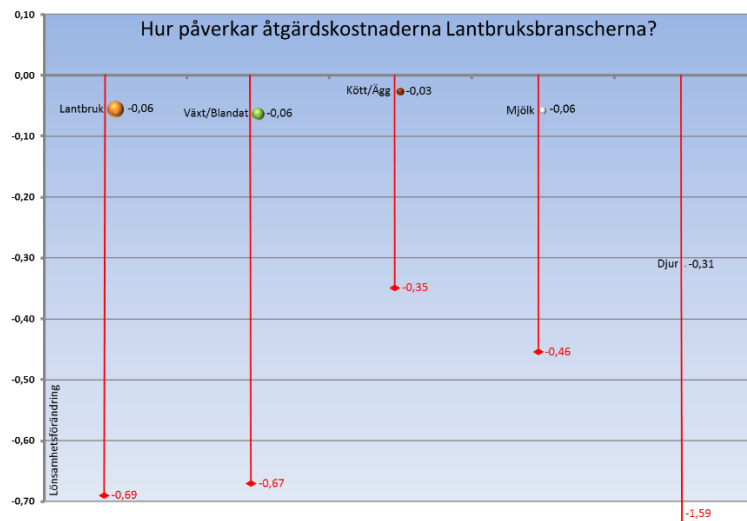
De minsta Lantbruken visar väldigt svag lönsamhet i perioden, medan Lantbruk med 2-3 anställda och större gårdar visar en svag lönsamhet för perioden. Sammantaget ser vi en olönsam näring med särskilda svårigheter för små lantbruk och lantbruk inom växt/blandat samt annan djuruppfödning. Det är uppenbarligen inte möjligt för de flesta mindre lantbruk att ägaren kan ta ut en lön motsvarande nedlagd arbetstid, trots nuvarande stöd till jordbrukare och företagare på landsbygden genom EU:s gemensamma jordbrukspolitik.

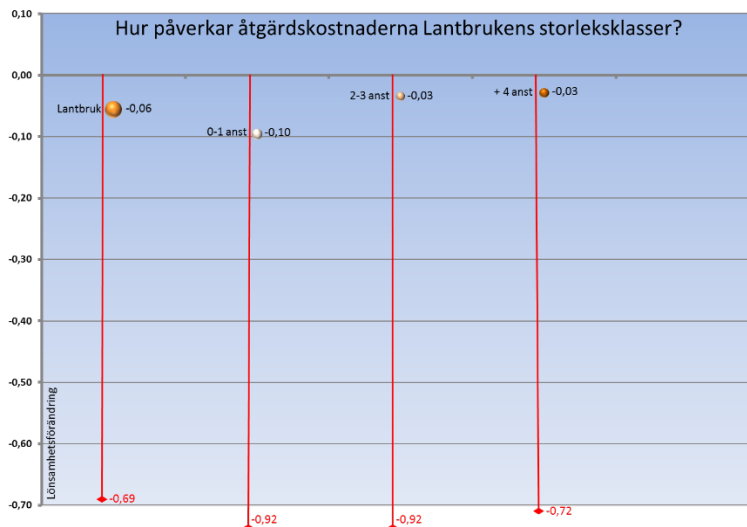
Åtgärdsprogrammets påverkan på lantbrukets konkurrenskraft 2010-2014

Åtgärdskostnaderna per år som i det analyserade scenariot fördelats till lantbruket är sammanlagt 374 Mkr:

- Strukturalkning, kalkfilterdiken (123,9 Mkr)
- Fosfordamm, tvästegsdiken (99,0 Mkr)
- Minskat fosforläckage vid spridning av stallgödsel (75,5 Mkr)
- Skyddszoner, anpassade skyddszoner (55,2 Mkr)
- Restaurering av rensade eller rätade vattendrag (2 procent av 48,2 Mkr)
- Ekologiskt funktionella kantzoner (75 procent av 26,2 Mkr)

De olika åtgärdskostnaderna påverkar konkurrenskraften negativt enligt bilden nedan, men förändringen ligger väl inom den spridning av lönsamhet som de röda linjerna visar. Inte heller för de olika storlekarna av lantbruk ser vi någon förändring för någon storleksklass som inte väl ligger inom den naturliga spridningen – även om lantbrukens ekonomi generellt är väldigt svag.

Givet den fördelning av åtgärder som gjorts i det scenario som analyserats visar resultaten att lantbrukets betalningsförmåga inte påverkas i någon större utsträckning. Men det finns en etablerad olönsamhet i sektorn redan innan åtgärderna påförs framförallt för exempelvis lantbruk med växtodling och mindre aktörer.

Regionala skillnader

Eftersom åtgärdskostnaderna har varit fördelade per vattendistrikt har analysen också genomförs på den skalan. För lantbruket finner vi, om vi knyter de olika lantbruken till distrikt så långt det är möjligt, att förädlingsvärdet är negativt i Bottenviken, d v s vi har en obefintlig lönsamhet redan före täckning av lönekostnader och kapital. Även Simpler-index blir där negativt, eftersom förädlingskostnaderna delar med det negativa förädlingsvärdet. Lönsamheten är bäst i Södra Östersjön men även där är den svag. Dock ligger all ekonomisk påverkan av åtgärdsprogrammet fortfarande väl inom spridningen av lönsamhet. Det innebär att i det scenariot som analyserats kommer inte betalningsförmågan för lantbrukssektorn påverkas i någon större utsträckning av åtgärdskostnaderna.

Lantbruk 2010-14 (tkr)	Årsgenomsnitt	Bottenviken (SE1)	Bottenhavet (SE2)	N Östersjön (SE3)	S Östersjön (SE4)	Västerhavet (SE5)
Förädlingsvärde (FV)	12 980 559	-227 236	765 056	2 018 493	6 856 126	3 555 899
Simpler-index	1,89	-5,75	3,29	2,09	1,41	1,92
Antal företag	76 925	4 763	9 825	11 925	26 630	23 507
Påverkan åtgärdsprogram	-0,06	-0,13	-0,04	-0,11	-0,03	-0,08
Normal spridning	+/- 0,69					

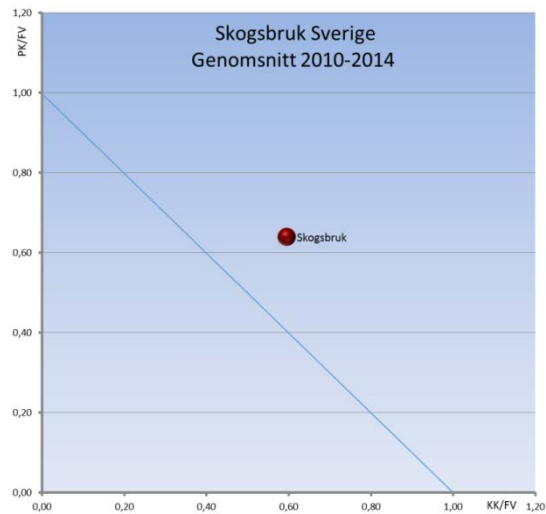
Skogsbruk

Beskrivning av sektorn

Verksamheter	Totalt finns inom skogsförvaltning 82 624 verksamheter 2014 varav 3 % av verksamheten är aktiebolag och resterande i annan bolagsform (enskild firma, handelsbolag, kommanditbolag m m).
Kapitalintensitet/ personalintensitet	Skogsförvaltningen är kapitalintensiv. Skogsfastigheten med sitt virkesförråd utgör ett kapital som ska ge avkastning. Skogen avverkas efter en tillväxtperiod som kan vara många år, vilket gör att avkastningen kan variera stort mellan åren.
Förmåga att föra vidare kostnad till annan sektor	<p>Trä- och möbelindustri har gått sämre än Skogsbruket i medeltal 2010-2014, medan Papper- och massaindustri haft bättre lönsamhet, dock med stor variation mellan enstaka år.</p> <p>Det finns inga studier på skogsbrukets som sektor och dess förmåga att föra vidare kostnader men enligt Skogsstyrelsen har både svenska trä- och möbelindustrin och papper- och massaindustrin en stor export på en global konkurrensutsatt marknad där de generellt är "pristagare", dvs. de kan inte påverka marknadspriset. Detta innebär att ökade kostnader i dessa branscher svårligen kan övervältras framåt i förädlingskedjan, däremot bakåt i pressade kostnader på insatsvaror, däribland priset på virke. Skogsbruket och skogsägare kan alltså tvingas ta kostnader i form av lägre virkespriser. Skogsägarna kan genom detta resonemang inte ta ut högre kostnader via högre virkespriser eftersom skogsbruket karakteriseras som en marknad med få köpare och många säljare.</p>

Skogsbruket lönsamhet 2010-2014

Skogsbruk 2010-14	Årsgenomsnitt (tkr)
Förädlingsvärde (FV)	14 018 385
Omsättning	59 967 165
Inköp Varor/Tjänster	45 948 780
Personalkostnad (PK)	8 970 293
Kapitalkostnad (KK)	8 342 987
Simpler-index	1,24
Värdeavstånd	-3 294 897
Antal anställda	21 157
Antal företag	83 683

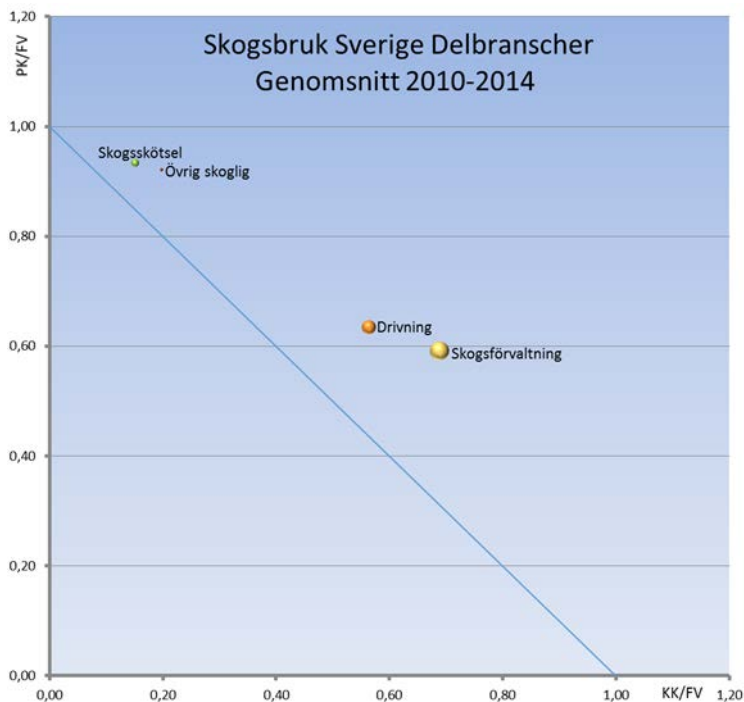
Förädlingsvärde 2010-2014	14,0 mdr per år 2010-2014, varav 84 % kommer från aktiebolagen och resten från övriga bolagsformer.
Tillväxt 2010-2014	Företagen har tillsammans haft en tillväxt på +31 % från 2010 till 2014. Hela det privata näringslivet med drygt 942 000 företag 2014 har enligt Bisnodes data vuxit med +12 % från 2010 till 2014 vilket motsvarar en årlig tillväxt på nära 3 % per år.
Simplerindex (lönsamhet) Där <1 = högre lönsamhet än genomsnitt för alla branscher	Medel alla fem åren 1,24 d v s svag lönsamhet. Dock är det en positiv lönsamhetstrend från 2010 till 2014.
Spridning av lönsamhet	Standardavvikelse på Simplerindex 0,46.

Vi räknar inte med någon större skillnad i lönsamhet bland stora eller små skogsägare eller mellan olika bolagsformer, enligt utredare på Skogsstyrelsen⁴.

⁴ Bisnode har under hösten 2015 varit i kontakt med utredare på Skogsstyrelsen för att få stöd i bedömning av lönsamhet inom skogsbrukssektorn,

När det gäller olika delbranscher inom skogsindustrin ser vi följande: Bäst lönsamhet i genomsnitt 2010-2014 inom skogsskötsel, sämst inom skogsförvaltning. De aktörer i skogsbruket som i första hand kommer att beröras av åtgärderna är ägarna till skogsfastigheter, d v s de som återfinns inom SNI-kod 2101 Skogsförvaltning. Övriga företag i SNI-koderna för skogsbruket kan beröras indirekt, vid eventuell övervältring av åtgärdskostnader. Hela skogsbruket har därför tagits med i analysen.

Lönsamhet typ av skogsbruk 2010-2014

Typ av Skogsbruk	Skogsförvaltning	Drivning	Skogsskötsel	Övrig skoglig
Andel av skogsbrukets förädlingsvärde	58 %	31 %	9 %	1 %
Simplerindex (lönsamhet)	1,28	1,20	1,08	1,12

Åtgärdsprogrammets påverkan på skogsbrukets konkurrenskraft 2010-2014

Åtgärdskostnaderna per år som i scenariot föreslås belasta skogsbruket är sammanlagt 8 Mkr:

- Restaurering av rensade eller rätade vattendrag (2 procent av 48,2 Mkr)
- Ekologiskt funktionella kantzoner (25 procent av 26,2 Mkr)

De åtgärdskostnader som belastar skogsbruket påverkar inte lönsamheten för hela sektorn (påverkan är under 1 procent). För skogsbruket har vi en lönsamhet på 1,24 och det blir det även efter åtgärdskostnader påförs.

Regionala skillnader

Det finns inga signifikanta skillnader mellan vattendistrikten.

Skogsbruk 2010-14 (tkr)	Årsgenomsnitt	Bottenviken (SE1)	Bottenhavet (SE2)	N Östersjön (SE3)	S Östersjön (SE4)	Vasterhavet (SE5)
Förädlingsvärde (FV)	14 018 385	1 467 373	6 492 537	1 814 861	2 590 348	1 636 339
Simpler-index	1,24	1,70	0,96	1,46	1,36	1,47
Antal företag	83 683	11 071	19 136	10 337	24 224	18 383
Påverkan åtgärdsprogram	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Normal spridning	+/- 0,46					

Industri

Beskrivning av sektorn

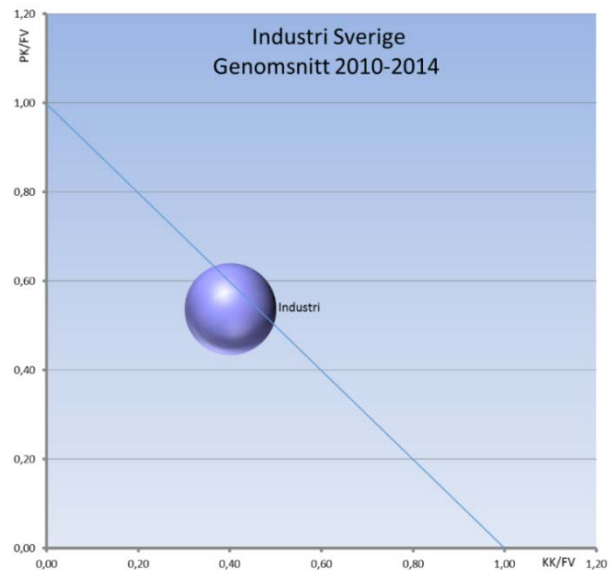
Verksamheter	<p>Definition av SNI-koder inom varje industrislag i samverkan med vattenmyndigheterna, utifrån vilka verksamheter som är aktuella att belastas av åtgärdsprogrammet.</p> <p>13 415 verksamheter år 2014 varav 9 580 aktiebolag (71 %). Att jämföra med den totala mängden tillverkande företag i Sverige som är ca 150 000.</p>
Kapitalintensitet/ personalintensitet	Den utvalda delen av svensk industri är som helhet kapitalintensiv, men detta varierar mellan de olika delbranscherna. Mest kapitalintensiva är Life Science, FoU, Energi samt Utvinning.
Förmåga att föra vidare kostnad till annan sektor	Kan antas variera starkt inom olika delbranscher, och de flesta företag kan antas verka på en globalt konkurrensutsatt marknad. Samtidigt handlar det i vissa fall om slutprodukter d v s det finns företag som ligger högt i näringskedjan och kan påverka marknadspriserna inom vissa ramar.

De aktuella SNI-koderna har grupperats i delbranscher enligt tabellen nedan:

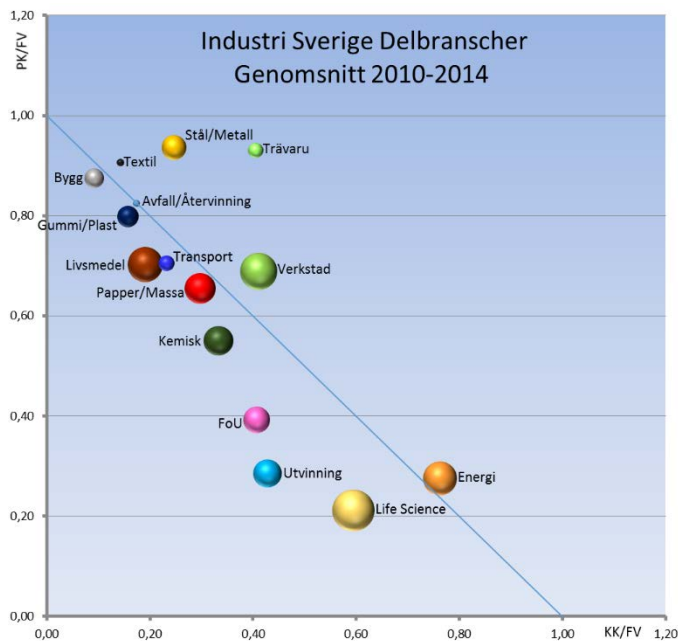
Industri, SNI-kodsdefinition	
5,6,7,8,9	Utvinningsindustri
10,11,12	Livsmedelsindustri
13,14,15	Textilindustri tyngre t ex garvning
16	Träindustri sågning, hyvling, träimpregnering
17	Papper- och massaindustri
19,20, 21	Petroleum, kemi, läkemedel
22	Plast och gummitillverkning
23	Byggmaterialtillverkning cement, kalk, gips
24	Stål och metallframställning
29, 30	Endast fordonstillverkning
38	Behandling, demontering, sanering avfall
42	Anläggning vägar m fl
52	Flygplatser och hamnar
72	FoU endast bioteknik och naturvetenskap

Industrins lönsamhet 2010-2014

Industri 2010-14 (tkr)	Årsgenomsnitt
Förädlingsvärde (FV)	300 227 953
Omsättning	1 240 890 720
Inköp Varor/Tjänster	940 662 767
Personalkostnad (PK)	161 081 576
Kapitalkostnad (KK)	120 423 756
Simplex-index	0,94
Värdeavstånd	18 722 611
Antal anställda	264 283
Antal företag	12 864

Förädlingsvärde 2010-2014	Samlat förädlingsvärde 300 mdr per år i genomsnitt 2010-2014, varav 99 % kommer från aktiebolagen.
Tillväxt 2010-2014	Företagen har tillsammans haft en tillväxt på minus 26 % från 2010 till 2014, d v s den aktuella delen av svensk industri är i en krympande fas. Hela det privata näringslivet med drygt 942 000 företag 2014 har enligt Bisnodes data vuxit med +12 % från 2010 till 2014 vilket motsvarar en årlig tillväxt på nära 3 % per år.
Simplerindex (lönsamhet) Där <1 = högre lönsamhet än genomsnitt för alla branscher	Medel 2010-2014 är 0,94 d v s god lönsamhet.
Spridning av lönsamhet	Standardavvikelse på Simplerindex 0,28.

Ser vi på medellönsamhet 2010-2014 har Stål- och metallindustri och Trävaruindustri en svag medellönsamhet under perioden. Verksstads- och Textilindustri har också svagare lönsamhet. Energi har något svag lönsamhet under perioden. Energi som industrisektor består av kärnkraft, tillverkning av stenkolsprodukter samt försörjning av värme och kyla. Övriga industrisektorer har god eller mycket god lönsamhet.

Åtgärdsprogrammets påverkan på industrins konkurrenskraft 2010-2014

Åtgärdskostnaderna per år som i scenariot föreslås belasta industrin är sammanlagt 120 Mkr:

- Ökad P- och N-rening massaindustri (114 Mkr)
- Dagvattenåtgärder (5 procent av 58,5 Mkr)
- Utsläppsreduktion miljögifter (90 procent av 3,1 Mkr)

De åtgärdskostnader som belastar industrin påverkar inte lönsamheten för hela sektorn (påverkan är under 1 procent). För industrin har vi en lönsamhet på 0,94 och det blir det även efter åtgärdskostnader påförs.

Regionala skillnader

Det finns inga signifikanta skillnader mellan vattendistriktet.

Industri 2010-14 (tkr)	Årsgenomsnitt	Bottenviken (SE1)	Bottenhavet (SE2)	N Östersjön (SE3)	S Östersjön (SE4)	Västerhavet (SE5)
Förädlingsvärde (FV)	300 227 953	28 570 991	22 916 995	119 241 025	50 195 152	79 302 978
Simpler-index	0,94	0,76	1,06	0,87	1,00	1,02
Antal företag	12 864	809	1 633	3 962	3 622	3 267
Påverkan åtgärdsprogram	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Normal spridning	+/- 0,28					

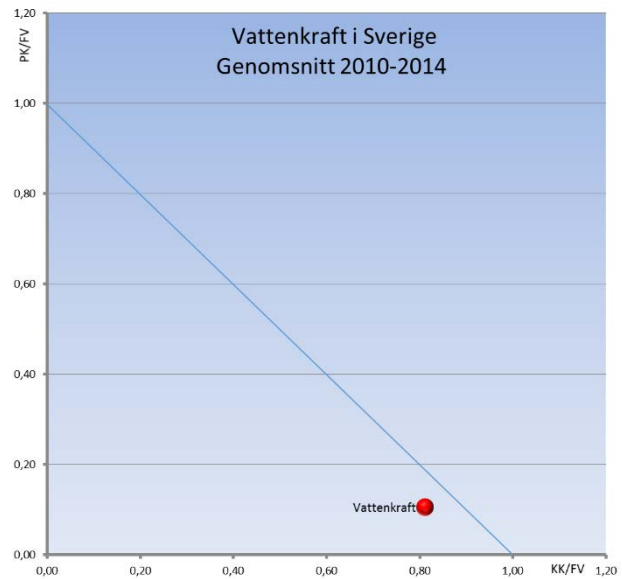
Vattenkraft

Beskrivning av sektorn

Verksamheter	Havs och Vattenmyndigheten har information om 1804 vattenkraftverk i Sverige. 431 kraftverk inom storskalig vattenkraft producerar 94 % av den samlade vattenkraften i Sverige under perioden 2010 – 2014. De finns inom de fem stora kraftbolagen – Vattenfall, Fortum Generation, Sydkraft Hydropower (E.ON), Statkraft Sverige samt Skellefteå Kraftaktiebolag. 1 373 småskaliga vattenkraftverk producerar resterande 6 %. Av dessa drivs 58 % i andra bolagsformer än aktiebolag.
Kapitalintensitet/ personalintensitet	Verksamheten är påtagligt kapitalintensiv. Det innebär att det producerade förädlingsvärdet främst ska täcka kostnader för räntor på lån och det ska finnas en beredskap för kommande investeringar.
Förmåga att föra vidare kostnad till annan sektor	Medellönsamheten är god 2010-2014 för företag inom generering, överföring och distribution, medan handel med el har haft något svag lönsamhet 2010-2014. Under förutsättning att priset enbart sätts på en börs (spotmarknad, Nordpool) blir möjligheterna för producenterna att själv bestämma ett annat pris mycket begränsad, även om lönsamhetsutrymme ser ut att finnas i andra delar av näringskedjan. De faktorer som i övrigt påverkar möjligheten för producenter att föra vidare kostnader ligger utanför denna analys.

Vattenkraft lönsamhet 2010-2014

Vattenkraft 2010-14 (tkr)	Årsgenomsnitt
Förädlingsvärde (FV)	10 924 452
Omsättning	25 003 411
Inköp Varor/Tjänster	14 078 959
Personalkostnad (PK)	1 156 617
Kapitalkostnad (KK)	8 864 783
Simpler-index	0,92
Värdeavstånd	903 053
Antal anställda	1 333
Antal kraftverk	1 804

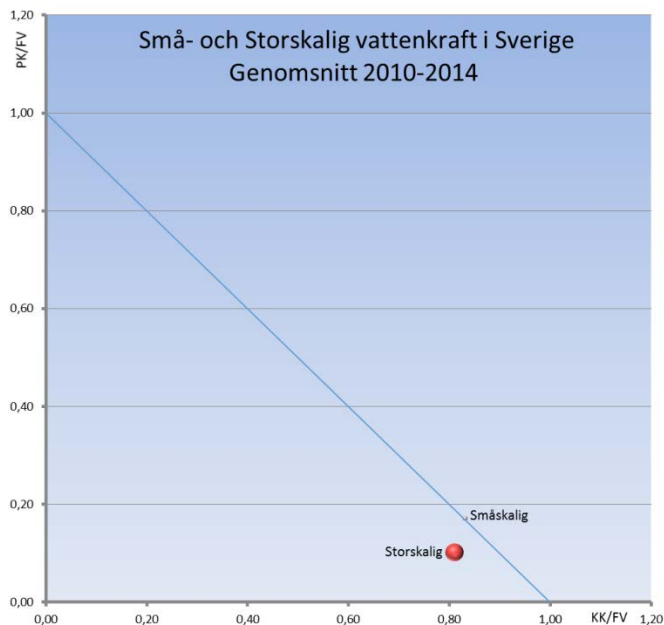

Förädlingsvärde 2010-2014	Samlat förädlingsvärde 10,9 mdr per år i genomsnitt 2010-2014, varav 94 % produceras i kraftverk som ligger inom fem stora kraftverksbolag.
Tillväxt 2010-2014	Företagen har haft en tillväxt på minus 57 % från 2010 till 2014. Hela det privata näringslivet med drygt 942 000 företag 2014 har enligt Bisnodes data vuxit med +12 % från 2010 till 2014 vilket motsvarar en årlig tillväxt på nära 3 % per år.
Simplerindex (lönsamhet) Där <1 = högre lönsamhet än genomsnitt för alla branscher	Medel 2010-2014 är 0,92 d v s god lönsamhet.
Spridning av lönsamhet	Standardavvikelse på Simplerindex 0,46.

Lönsamhet storleksklasser vattenkraft 2010-2014

Det är totalt fem stycken företag som utgör gruppen storskalig vattenkraft, var och en med produktionsvolym mer än 4 gånger större än närmast mindre kraftproducent.

Storskalig vattenkraft producerar förädlingsvärde på 10,2 mdr SEK, med ett lönsamhetsindex på 0,91 och spridningen 0,48. Småskaliga producenter skapar samtidigt ett förädlingsvärde för 701 MSEK, med lönsamhetsindex 1,00 och spridningen 0,92.

Storlek på Vattenkraft	Storskalig	Småskalig
Andel av vattenkraftens förädlingsvärde	94 %	6 %
Simplerindex	0,92	1,00
Standardavvikelse lönsamhet	0,48	0,92

Åtgärdsprogrammets påverkan på vattenkraftens konkurrenskraft 2010-2014

Åtgärdskostnaderna per år som i det analyserade scenariot föreslås belastar vattenkraften har delats upp på stora och små kraftverk.

För stora kraftverk är de sammanlagt 415 Mkr:

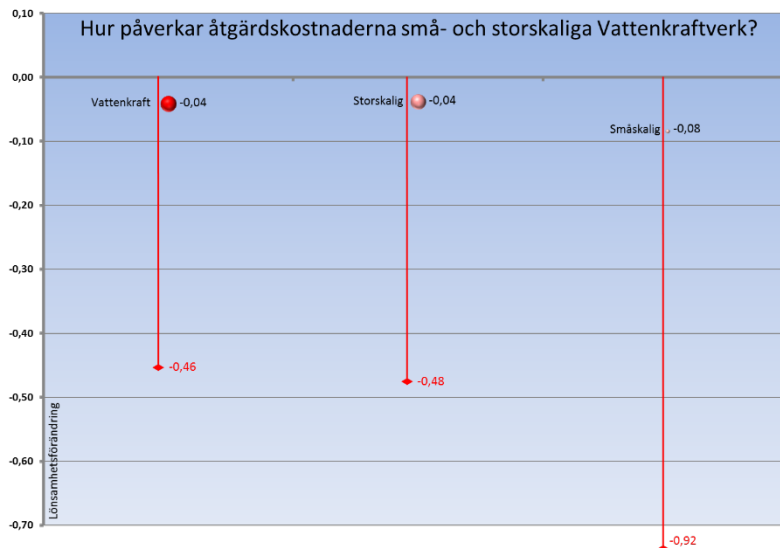
- Minitappning och fiskvägar vid vattenkraftverk (93 procent av 418,7 Mkr)
- Restaurering av rensade eller rätade vattendrag (5 procent av 48,2 Mkr)
- Miljöanpassade flöden (21,8 Mkr)

För små kraftverk är de sammanlagt 54 Mkr:

- Minitappning och fiskvägar vid vattenkraftverk (7 procent av 418,7 Mkr)
- Fiskväg eller utrivning av vandringshinder (10 procent av 269,5 Mkr)

Åtgärdskostnader som belastar vattenkraften totalt sett påverkar lönsamheten för hela sektorn negativt med -0,04, men ligger väl inom ramen för spridningen av lönsamhet i sektorn som helhet.

Det blir större påverkan på småskalig vattenkraft än på storskalig vattenkraft, men även där väl inom normal spridning av lönsamhet i respektive delsektor.

Regionala skillnader

Däremot finns det signifikanta skillnader i åtgärdsprogrammets påverkan mellan de olika vattendistrikten. En påverkan som blir större än normal spridning av lönsamheten i två av distrikten – Norra och Södra Östersjön.

Vattenkraft 2010-14 (tkr)	Årsgenomsnitt	Bottenviken (SE1)	Bottenhavet (SE2)	N Östersjön (SE3)	S Östersjön (SE4)	Västerhavet (SE5)
Förädlingsvärde (FV)	10 924 452	3 819 061	5 624 447	61 769	263 816	1 155 360
Simpler-index	0,92	1,25	0,72	1,18	1,02	0,77
Antal kraftverk	1 804	120	366	197	425	683
Påverkan åtgärdsprogram	-0,04	0,00	0,00	-7,23	-0,49	-0,13
Normal spridning	+/- 0,46					

Vattenkraftverk	Bottenviken (SE1)		Bottenhavet (SE2)		Norra Östersjön (SE3)		Södra Östersjön (SE4)		Västerhavet (SE5)	
	Antal (st)	Vol (MWh)	Antal (st)	Vol (MWh)	Antal (st)	Vol (MWh)	Antal (st)	Vol (MWh)	Antal (st)	Vol (MWh)
Storskaliga producenter	67	25 221 420	149	26 127 845	11	54 145	38	363 820	166	5 241 776
Småskaliga producenter	53	35 900	217	2 356 138	186	389 648	387	916 584	517	498 000
Totalt	120	25 257 320	366	28 483 983	197	443 793	425	1 280 404	683	5 739 776
% av total produktion		46%		51%		1%		2%		10%
% av åtgärdskostnad		3%		33%		11%		18%		35%

Trots en begränsad produktion i dessa områden på 3 procent av totalt producerad vattenkraft i Sverige, främst beroende av få stora kraftverk, belastar åtgärdsprogrammet distrikten med 29 procent av de totala åtgärdskostnaderna för vattenkraften i landet i sin helhet. Den begränsade produktionsvolymen genererar då inte tillräcklig ekonomiskt värde i dessa områden för att täcka kostanden för den miljöpåverkan den orsakar, när vi för på åtgärdsprogrammets beräknade kostnad till distrikten. De totala kostnaderna eliminerar då i det närmaste det genererade förädlingsvärdet i Norra och Södra Östersjön, vilket påverkar lönsamheten med -7,23 respektive -0,49, båda utanför normal spridning inom gruppen på +/- 0,46.

Med det scenario för åtgärdskostnader som vi har analyserat här kan betydande delar av vattenkraften i Norra och Södra Östersjöns vattendistrikt ha svårt att bära åtgärdskostnaderna.

Hushållen

Åtgärdskostnaderna per år som i det analyserade scenariot föreslås belasta hushållen är sammanlagt 1665 mkr/år:

- Åtgärder av enskilda avlopp (1 409 mkr i årskostnad)
- Höjd Va-taxa på (256 mkr i årskostnad) grund av de ökade kostnader för VA-sektorn och som ska påföras hushållen enligt lag (2006:412) om allmänna vattentjänster LAV.

För att bedöma betalningsförmåga hos hushållen ställs ökade kostnader mot disponibelt konsumtionsutrymme – inkomst minus boendeutgift.

Enskilda avlopp: Nära hälften av de 700 000 fastigheter i Sverige som har enskilt avlopp bedöms ha anläggningar som inte är godkända. Ungefär 130 000 av dem har enbart slamavskiljning och är därmed direkt olagliga. Källa: Konsekvensanalyser av nya styrmedel för små avloppsanläggningar (Havs- och vattenmyndighetens rapport 2013b).

I scenariot beräknar Vattenmyndigheterna att drygt 220 000 hushåll ska åtgärda enskilda avlopp under tiden 2015-2027 för 1 409 mkr årligen. Det ger en årskostnad för dessa hushåll vid lånefinansiering på i snitt 6 400 kr per avlopp vid en avskrivningstid på 20 år och 4 procent ränta. Vi antar att ett enskilt avlopp motsvarar ett hushåll som får ta kostnaden, men det kan röra sig om färre hushåll än så eftersom en del avlopp hör till fritidshus (varav en del sannolikt ägs av hushåll som också måste göra åtgärd på sin primära bostads avlopp).

Livslängden på investeringarna antas alltså vara 20 år (dvs. effekten varar längre framåt) och den årliga kostnaden löper alltså längre än 2027.

Det finns viss variation mellan distrikten eftersom åtgärd till hög skyddsnivå bara gäller på vissa håll.

Antal avlopp	
Nationellt	220 000
SE1	4 400
SE2	9 000
SE3	53 000
SE4	76 000
SE5	77 000

Vi utgår från att enskilda avlopp huvudsakligen förekommer i glesbefolkade regioner (kommuner med < 75 000 invånare), där hushåll (räknat som konsumtionsenhet) som äger småhus har ett genomsnittligt konsumtionsutrymme på 180 600 kr/år. Konsumtionsutrymme beräknas som disponibel inkomst minus boendekostnad. *Källa: SCB Statistikdatabasen.*

Omräknat till konsumtionsenhet (baserat på typ av hushåll) belastar då åtgärdskostnaden för enskilda avlopp detta konsumtionsutrymme med mellan

1,6 och 5,2 procent, att jämföra med skillnaderna i konsumtionsutrymme mellan olika hushållstyper som varierar med 22 procent. Åtgärdskostnader liksom andra utgifter kopplade till hushållet och inte inkomst, slår hårdast mot hushållen med lägst disponibel inkomst – ensamboende unga, ensamboende äldre och ensamstående med barn.

Avloppsrening: Sammanlagt finns 1237 Va-anläggningar enligt SMED Rapport nr 51 2011 som enligt denna statistik ligger inom bolag (306 st), kommunägda bolag (19 st), kommunal verksamhet (928 st). Inom SNI-koden för avloppsrening i Bisnodes databas finns 200 verksamheter 2014 varav 166 aktiebolag (83 procent). Vi antar att ekonomin hos samtliga anläggningar följer samma mönster som för de företag som är aktiebolag. Avloppsrening är en personalintensiv verksamhet, men det bör noteras att många anläggningar är avskrivna och att redovisningen ofta inte tar höjd för återinvesteringsbehovet.

Avgifterna får enligt vattentjänstlagen inte överskrida det som behövs för att täcka de kostnader som är nödvändiga för att ordna och driva Va-anläggningen, enligt lag (2006:412) om allmänna vattentjänster. Detta gör att vi i analysen utgår från att 100 procent av de ökade kostnaderna för avloppsreningen kommer att påföras hushållen.

Det är inte möjligt inom ramen för rapporten att göra en finare fördelning av kommunernas åtgärdskostnader, dvs. dela upp per kommun för att bättre kunna analysera betalningsförmåga för de kommuner som faktiskt berörs av kostnader. Dock är fördelning av kommunernas åtgärdskostnader möjligt på distriktsnivå – trots vissa gränsdragningsproblem för kommuner som ligger över distriktsgränser.

Kommunernas arbete med dricksvatten och avloppsvatten omsatte år 2012 cirka 17,2 miljarder kronor: 60 procent av kostnaderna gick till avledning och rening av avloppsvatten och 40 procent till vattenproduktion och distribution av rent vatten. I genomsnitt betalar ett normalhushåll 400 kronor per månad för: 160 liter dricksvatten per person och dygn. Källa: Svenskt Vatten, Fakta om vatten och avlopp (2014). Ett hushåll betalar ungefär $0,6 \times 400 = 240$ kr per månad i genomsnitt för avloppsrening. De ökade kostnaderna är sammanlagt 256 mkr delat på 90 procent av Sveriges 4 766 000 hushåll (ca 4 200 000 hushåll). Det ger 61 kr mer per år för ett genomsnittligt hushåll (knappt 6 kr per månad).

VA-anlutna hushåll – småhus, bostadsrätter och hyresrätter, räknat som konsumtionsenhet - har ett genomsnittligt konsumtionsutrymme i Sverige på 166 300 kr/år. Omräknat till konsumtionsenhet belastar då en ökad Va-taxa på grund av åtgärdskostnaderna konsumtionsutrymmet med 0,1 procent eller mindre, d v s ytterst marginellt och långt inom variationerna i konsumtionsutrymme mellan hushållstyperna på 25 procent.

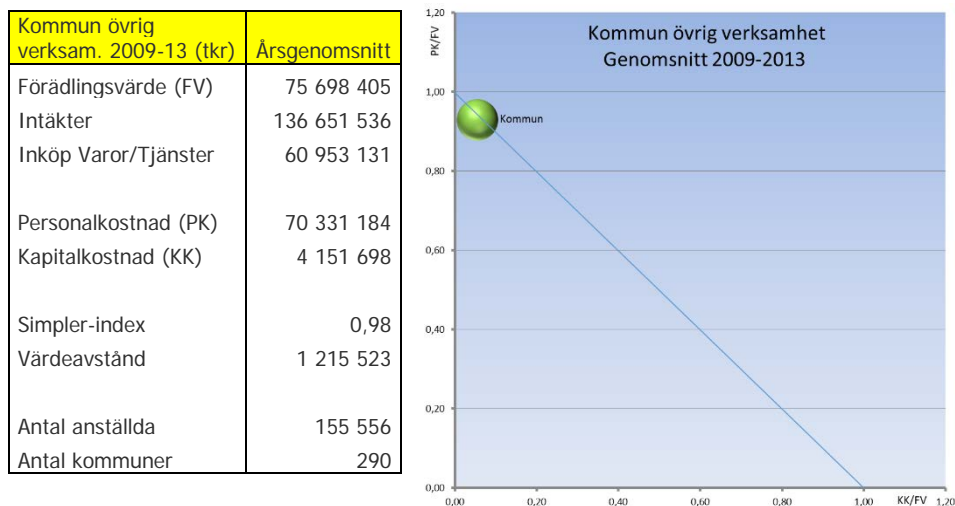
Kommunerna

Vi använder bokslutsinformation för kommunerna från SCB. Komplet information om kommunernas ekonomi har ännu inte integrerats i Bisnodes databaser, varför analysen bygger på kommuninformation för åren 2009-2013. Kommunernas kapital belastas endast med en ren räntekostnad som motsvarar bankränta på lånat kapital, utan övriga avkastningskrav.

Enligt SKL går $\frac{3}{4}$ av kommunernas samlade budget till kärnuppgifterna skola, vård och omsorg. Övrig verksamhet inklusive vattenätgärder delar på resterande fjärdedel. Se webblänk:

<http://skl.se/ekonomijuridikstatistik/ekonomi/sectornisiffror/diagramforkommunerna.1882.html>

Kommuner – övrig verksamhet 2009-2013

<p>Tillväxt 2009-2013*</p> <p>*2014 data saknas för kommunerna, varför vald period blir 2009-2013</p>	<p>Kommunernas verksamhet har vuxit med +14 % från 2009 till 2013.</p> <p>Tillväxten i det privata näringslivet från 2010 till 2014 har varit +12 %, vilket motsvarar en årlig tillväxt på nära 3 % per år.</p>
<p>Simplerindex (effektivitet i form av kostnadstäckning jämfört med svenskt näringsliv)</p> <p>Där <1 = högre lönsamhet än genomsnitt för alla branscher</p>	<p>Medel alla fem åren 0,98, d v s en verksamhet som i princip visar genomsnittlig effektivitet, helt enligt förväntan att kommunernas verksamhet normalt skall vara i balans mellan kostnader och intäkter.</p>
<p>Spridning av kostnadstäckning</p>	<p>Standardavvikelse på Simplerindex för kommunerna är 0,08</p>

Åtgärdsprogrammets påverkan på kommunernas ekonomi 2009-2013

Åtgärdskostnaderna per år som i det analyserade scenariot föreslås belasta kommunerna:

- Dagvattenåtgärder (85 procent av 58,5 mkr)
- Dagvattendammar (40 procent av 51 mkr)
- Restaurering av vattendrag (6 procent av 48,2 mkr)
- Anläggande av båtbottentvätt (50 procent av 13,5 mkr)
- Omläggning/byte av vägtrummor (11,9 mkr)
- Dagvattenstrategi (7,3 mkr)

Sammanlagt 99 mkr i årskostnad.

De åtgärdskostnader som belastar kommunerna påverkar inte deras ekonomi (påverkan är under 1 procent). Kommunerna har en genomsnittlig effektivitet på 0,98 och det blir det även efter att åtgärdskostnader påförs.

Regionala skillnader

Det finns inga signifikanta skillnader i påverkan mellan kommunerna i de olika vattendistrikten.

Kommun 2009-13 (tkr)	Årsgenomsnitt	Bottenviken (SE1)	Bottenhavet (SE2)	N Östersjön (SE3)	S Östersjön (SE4)	Västerhavet (SE5)
Förädlingsvärde (FV)	75 698 405	4 948 199	8 722 011	22 659 627	19 802 558	19 566 011
Simpler-index	0,98	1,00	0,99	0,97	1,00	0,98
Antal företag	290	25	45	62	84	74
Påverkan åtgärdsprogram	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Normal spridning	+/- 0,08					

Staten

Åtgärdskostnaderna per år som i det analyserade scenariot föreslås belasta staten:

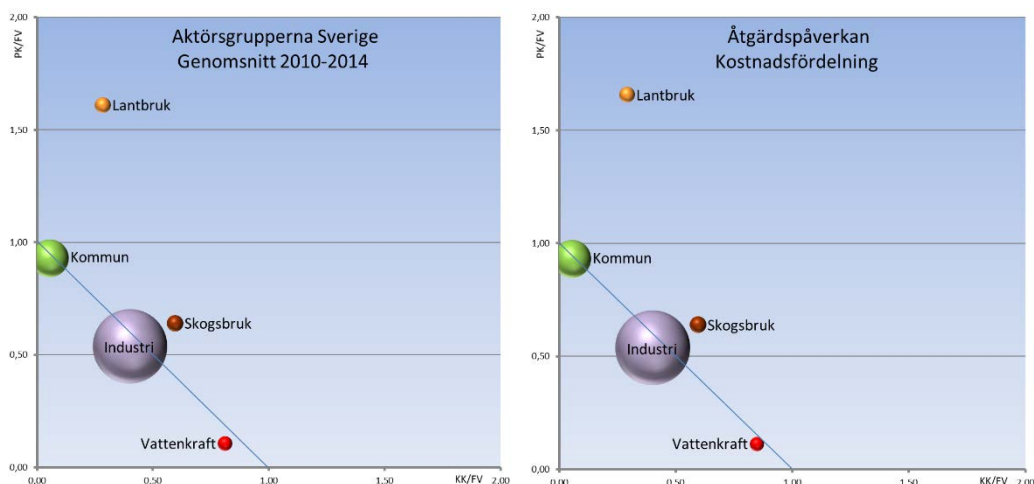
- Våtmarksanläggningar (385 mkr)
- Fiskvägar (85 procent av 269,5 mkr)
- Barriärer och sponter (154,5 mkr)
- Omläggning/byte av vägtrummor (106,3 mkr)
- Dagvattenåtgärder (10 procent av 58,5 mkr)
- Restaurering av vattendrag (85 procent av 48,2 mkr)
- Anläggande av båtbottevätt (50 procent av 13,5 mkr)
- Utsläppsreduktion av miljögifter (5 procent av 3,1 mkr)
- Odling utan växtskyddsmedel (0,4 mkr)

Sammanlagt 929 mkr i årskostnad.

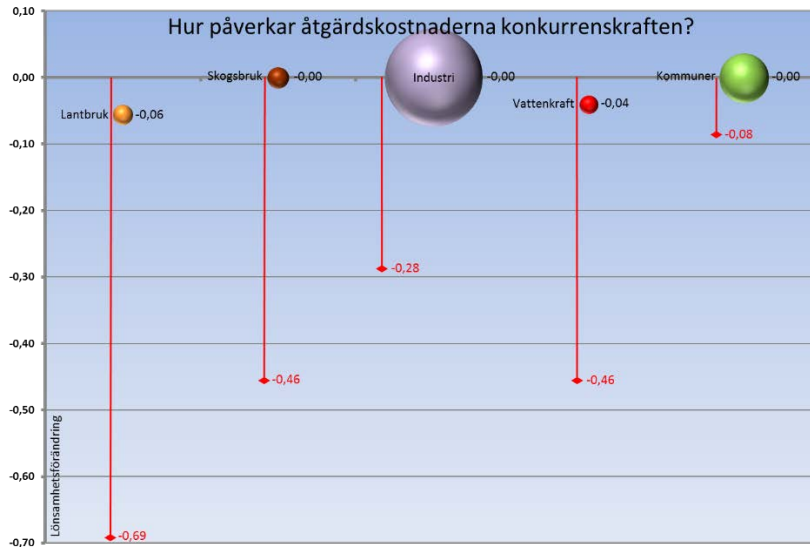
Statens miljöbudget omfattar, enligt förslaget för 2016, ca 7,6 miljarder kr. Den föreslagna årskostnaden 929 mkr utgör 12,2 procent av denna summa vilket är en signifikant del av miljöbudgeten.

Resultat – påverkan på sektorernas konkurrenskraft

Den vänstra bilden visar positionen hos alla sektorerna och den högra bilden visar positionerna efter kostnadsfördelning enligt åtgärdsprogrammet. Skillnaderna i position är små och knappt skönjbara förutom möjligen för Lantbruk och Vattenkraft.

De olika åtgärdskostnaderna i det analyserade scenariot påverkar konkurrenskraften för de berörda sektorerna negativt enligt bilden nedan, men försämringen ligger väl inom den spridning av lönsamhet som de röda linjerna visar.

Den sektor som regionalt ser ut att kunna påverkas på en nivå som ligger utöver spridningen i lönsamhet är vattenkraften i Södra och Norra Östersjöns vattendistrikt. Det är den enda sektor där analysen visar en sådan påverkan av åtgärdskostnader att det skulle kunna leda till markant förändring i betalningsförmåga.

Hushållen ser ut att kunna bära de ökade kostnaderna för avloppsrening genom en blygsam höjning av VA-taxan. Åtgärder av enskilda avlopp ser ut att kunna bäras om de relateras till genomsnittligt konsumtionsutrymme, men berörda hushåll med låg disponibel inkomst kan få en kännbar ekonomisk påverkan på boendeutgifter även vid länefinansiering.

Kommunerna förmodas kunna hantera sina begränsade kostnader för åtgärderna inom respektive budget. Staten får däremot bära en stor del av åtgärdskostnaderna.

Slutsatser och diskussion

Vad säger studien om sektorernas betalningsförmåga?

Vårt syfte är att utveckla en metod för att mäta förändring av betalningsförmåga för att ge underlag för att bedöma orimliga kostnader enligt 4 kap 9 och 10 § vattenförvaltningsförordningen. Utvecklingen av metoden sker inom ramen för Havs- och vattenmyndighetens kommande vägledning om orimliga kostnader. Målsättningen i denna studie har varit att mäta åtgärdskostnaders påverkan på berörda sektorer, att beskriva de olika sektorernas marknadsmässiga förutsättningar kvalitativt och att utveckla en metod för att jämföra betalningsförmåga hos olika samhällssektorer, både inom den privata och i den offentliga sfären.

För att kunna bedöma ett företags förmåga att betala sina löpande kostnader och skulder kan olika ekonomiska nyckeltal studeras. Simplermetoden bedöms som lämplig för detta syfte, eftersom den fångar in ett företags, eller en hel sektors, ekonomiska position i sin helhet, under ett eller flera år. Metoden kan också användas för att se vad som händer med företaget/sektorns konkurrenskraft om ytterligare kostnader eller investeringar måste göras.

I den här studien används Simplermetoden för att analysera påverkan på olika sektorer genom att jämföra och visualisera ekonomin inom respektive sektor, med nuvarande status samt i ett scenario för fördelning av åtgärdskostnader enligt vattenmyndigheternas åtgärdsprogram. För att analysera vilken påverkan åtgärdskostnaderna kan ha på berörda sektorer har vi jämfört den resulterande förändringen i betalningsförmåga med den normala spridning i lönsamhet (mätt i standardavvikelse för de beräknade Simplerindex) som har observerats inom respektive sektor. När vi mäter och jämför påverkan på lönsamhet på detta sätt pekar scenarioanalysen på att de berörda sektorerna ser ut att kunna bära åtgärdskostnaderna. Det vill säga att de kostnader som läggs på respektive sektor i de flesta fall innebär relativt små förändringar i lönsamhet jämfört med den normala spridning som har observerats bland företag inom respektive sektor. Slutsatserna vad gäller påverkan på betalningsförmåga inom sektorerna som sammanfattas nedan ska läsas med denna bedömningsmetod i åtanke.

Resultaten från analysen, som sammanfattas per sektor i tabellen nedan, ger vissa indikationer dels om vilka styrkor och svagheter metoden har i sig men också vad som skulle kunna utvecklas i data som går in i analysen. För att bedöma resultatens styrka görs också en analys av i vilken utsträckning som detaljnivån på ekonomiska data respektive åtgärdskostnadsdata utgör en begränsande faktor för resultaten för de olika sektorerna.

Generellt sett är data delvis begränsat när det gäller vilka delar av en sektor som berörs av åtgärderna. De olika kostnaderna är beräknade till årskostnad

(gäller både löpande kostnader och investeringar) men det är inte identifierat exakt vilka och hur många företag/kommuner/hushåll som berörs. En annan aspekt som påverkar resultatens relevans är den tidsperiod som valts för att beskriva sektorerna baserat på ekonomiska data. Dels är det osäkert om åren 2010-2014 är en representativ period för de berörda sektorernas lönsamhet generellt. Dels kan lönsamheten inom vissa sektorer redan ha förändrats efter 2014⁵, vilket kan påverka tillförlitligheten i jämförelsen med kostnader för åtgärdsprogram som gäller perioden 2016-2021. Inom ramen för denna studie har vi dock inte identifierat några sätt att tillhandahålla generellt tillämpbara och trovärdiga prognoser för den ekonomiska utvecklingen inom berörda sektorer och historiska data för perioden 2010-2014 bedöms därför som acceptabla för syftet.

Tabell 1 Sammanfattande slutsatser per sektor

Sektor	Resultat	Kommentar
Lantbruk	Slutsatsen för lantbruken är att betalningsförmågan inte påverkas i någon större utsträckning av åtgärderna. Men det finns en etablerad olönsamhet i delar av sektorn, framförallt, för växtodling och mindre lantbruk.	En stor andel av företagen inom sektorn berörs sannolikt av åtgärdsprogrammet förutom åtgärden minskat fosforläckage vid spridning av stallgödsel. Risken av att slå ut åtgärdskostnaden på ett större antal företag än egentligen berörda är liten. Vissa åtgärder kräver investeringar som ändå kan skapa svårigheter för ett företag som brottas med svag lönsamhet.
Skogsbruk	De åtgärdskostnader som belastar skogsbruket påverkar inte lönsamheten för hela sektorn (påverkan	Endast ett fåtal av skogsbruken förväntas behöva genomföra åtgärder i åtgärdsprogrammet.

⁵ Ett exempel som har nämnts under samråd med intressenter är lantbruket och specifikt mjölk, där lönsamheten under perioden var 1,02 (Simplerindex). Det är dock känt att mjölkproduktion idag (2015) är en pressad bransch, varför genomsnittet 2010-2014 kan ge en ovanligt gynnsam bild av lönsamheten

	är under 1 %). För skogsbruket har vi en lönsamhet på 1,24 och det blir det även efter åtgärdskostnader påförs.	För sektorn som helhet är kostnaderna små, men analysen säger inget om storleksordningen av kostnader för de företag som faktiskt ska genomföra åtgärderna.
Industri	De åtgärdskostnader som belastar industrin påverkar inte lönsamheten för hela sektorn (påverkan är under 1 %). För industrin har vi en lönsamhet på 0,94 och det blir det även efter åtgärdskostnader påförs.	Åtgärdskostnaderna faller sannolikt på ett mindre antal företag än den grupp som ingår i analysen – trots att en genomgång på 5-ställig SNI-nivå har gjorts. Det vill säga att åtgärdskostnaderna slås ut på ett större antal företag vilket sannolikt leder till en underskattning av påverkan på företagets betalningsförmåga.
Vattenkraft	Åtgärdskostnader som belastar vattenkraften påverkar lönsamheten för hela sektorn negativt, men väl inom ramen för spridningen av lönsamhet i sektorn (även om små vattenkraftsföretag får större påverkan än större). Däremot visar analysen på större påverkan i vissa regioner.	En stor del av sektorn berörs sannolikt av åtgärdskostnaderna, vilket innebär att fördelningen av kostnader i analysen inte bör innebära en underskattning av påverkan på ekonomin på företagen i sektorn. Lönsamheten i vattenkraften speglar lönsamheten för bolagens hela verksamhet och inte enbart isolerat till själva vattenkraften. Varför viss osäkerhet i analysen består i påverkan på explicit vattenkraftens lönsamhet i bolagen.

		Ytterligare noggrannhet kräver analys av företagsinterna bokslutsdispositioner.
Hushåll (enskilda avlopp)	<p>Vid en lånefinansiering kan utgifterna spridas över ett antal år, men kostnaden för hushållen kan ändå upplevas som betydande (en minskning av konsumtionsutrymmet med mellan 1,6 och 5,2 %).</p> <p>En höjning med 61 kr/år av Va-taxan p.g.a. dyrare avloppsrening påverkar boendeutgifterna ytterst marginellt.</p>	<p>Grov fördelning av kostnaderna gällande åtgärder som påverkar Va-taxan som ska tolkas med försiktighet. Däremot indikeras att kostnaden för enskilda avlopp kan bli betydande för hushållen med lägst disponibel inkomst.</p>
Kommuner	Åtgärds-kostnaderna är en mycket liten del av kommunens övriga verksamhet och bör inte för någon kommun ha väsentlig kostnadspåverkan.	Det kommer sannolikt vara en stor spridning i hur höga åtgärds-kostnaderna blir för de enskilda kommunerna, vilket inte analysen fångar. Detta innebär att kostnaderna kan vara underskattade för flera kommuner.
Staten	Statens miljöbudget omfattar, enligt förslaget för 2016, ca 7,6 miljarder kr. Den föreslagna årskostnaden 929 mkr utgör 12,2 % av denna summa vilket är en signifikant del av miljöbudgeten och, som exempel, mer än hela anslaget till vattenförvaltning i HaV.	

Möjliga sätt att vidareutveckla metoden

Sett utifrån syftet och målsättningarna för den här studien bedömer vi att metoden som sådan är lämplig att använda för analys av hur betalningsförmågan påverkas hos de sektorer som förväntas bära kostnaderna för åtgärdsprogrammet. Metoden bygger på verkliga bokslut och möjliggör att sektorerna kan hanteras likvärdigt. Resultaten och hur långtgående slutsatser som kan dras från dessa är beroende av detaljnivån på ingående data. Under arbetes gång har en del områden för utveckling identifierats.

En högre detaljnivå på kostnadsdata som vattenmyndigheterna får tillgång till (ofta databaser som tillhandahålls av andra myndigheter eller branscher), skulle göra det möjligt att fördela kostnaderna mer precist på den del av sektorn företagen/verksamheten/hushållen som förväntas bära kostnaderna. Detaljnivån kan innebära geografisk indelning på län, kommun eller enskilt avrinningsområde, mer tydlighet kring vilken typ av företag inom sektorn som verkligen påverkas (vilka SNI-koder), någon form av gradering av hur mycket påverkan det blir på olika företag m.m. Allt för att kunna mäta påverkan på just dessa företag av de åtgärdskostnader som förväntas belasta just dem.

I denna studie har vi använt standardavvikelse som mått på spridning i lönsamhet inom respektive sektor. Spridningsmättet används som jämförelse för att analysera förändringar i lönsamhet på grund av tillförda åtgärdskostnader. Om det inte går att utveckla andra sätt att bedöma hur stor påverkan förändringar i lönsamhet kan få på företagen kan spridningsmättet möjligen vidareutvecklas för att ge mer tillförlitliga resultat. Generellt sett kan standardavvikelse sägas vara ett fungerande mått på spridning under förutsättning att vi har att göra med normalfördelade variabler. Enligt Bisnode har vi stöd för att göra detta antagande i analysen, men de konstaterar att det finns skevheter och avvikande värden i vissa distributioner. Det kan därför vara en lämplig utveckling av metoden att undersöka möjligheterna med andra spridningsmått, till exempel interkvartilintervall eller andra bearbetningsmetoder av det statistiska materialet.

Ett annat sätt att utveckla metoden, i fråga om jämförelsemått för påverkan på betalningsförmåga, skulle kunna vara att bedöma om och när verksamheter förväntas upphöra som följd av åtgärdskostnader i åtgärdsprogrammet. Bisnode har börjat utveckla en metod som bygger på att undersöka hur företag som upphört hade utvecklats under de fem åren innan de upphör, jämfört med företag som fortsatt med verksamheten. Detta skulle leda till en punkt där ett företag kan förväntas få större problem än det kunnat räkna med som genomsnitt i branschen. I snitt hade de företag som upphört med sin verksamhet innan sitt avslut legat i en lönsamhetsposition 0,25 utanför kvarvarande företag, vilket därmed skulle kunna tjäna som en konservativ uppskattning för gränsen hur mycket en verksamhet tål.

Referensgruppen bedömde att måttet (lönsamhetsposition vid vilken företag har upphört med sin verksamhet) var för generellt för att kunna appliceras på sektorerna i studien, men att detta är ett område som kan vara intressant att

utveckla närmare. Det skulle kunna vara ett mått på den faktiska ekonomiska hållbarheten i en sektor, särskilt om det kompletterades med en analys av skälen till att ett företag upphört, så att andra skäl till att upphöra än olönsamhet, t ex fusion, inte räknades med. Då skulle brytpunkten för utslagning ligga på en ännu sämre lönsamhet, eftersom företag som upphört genom fusion sannolikt haft en bättre lönsamhet än de som gått i konkurs.

Referenser

Bolagsverket och SCB. Årsredovisningsdata från Bolagsverket på samtliga aktiva aktiebolag i Sverige åren 2010-2014, samt statistik från SCB på samtliga företag i andra bolagsformer som är aktiva i Sverige under dessa år. Sammanlagt drygt 942 000 företag 2014. Bokslutsdata för 290 kommuner 2009-2013 från SCB.

Europeiska kommissionen, 2009. Common Implementation Strategy for the Water Framework Directive (2000/60/EC) - Guidance Document No. 20 - Guidance Document on Exemptions to the environmental Objectives. Technical Report 2009- 02.

Havs- och vattenmyndigheten, 2013. Konsekvensanalyser av nya styrmedel för små avloppsanläggningar. Havs- och vattenmyndighetens rapport 2013b. SMED, 2011. Rapport nr 51 2011

Jordbruksverket, 2015. EEA – Ekonomisk kalkyl för jordbrukssektorn 2003-2014. JO 45 SM 1502.

Konkurrensverket, 2011. Mat och marknad – från bonde till bord. Konkurrensverkets rapportserie 2011:3

Svenskt Vatten, 2014. Fakta om vatten och avlopp (januari 2014)

Statistikdatabasen SCB:

- Genomsnittlig boendegift, boendegiftsprocent och konsumtionsutrymme per konsumtionsenhet efter upplåtelseform och hushållstyp; år 2013
- Genomsnittlig boendegift, boendegiftsprocent och konsumtionsutrymme per konsumtionsenhet efter upplåtelseform och region; år 2013
- Andel personer efter hushållstyp och ålder i hushåll med en låg1) disponibel inkomst per konsumtionsenhet; år 2013
Antal hushåll och personer efter region, hushållstyp och antal barn; år 2014

Sveriges kommuner och landsting, 2015. Fakta om kommunernas ekonomi på SKL:s webbplats:

<http://skl.se/ekonomijuridikstatistik/ekonomi/sectornisiffror/diagramforkom munerna.1882.html>

Bilagor

Bilaga 1: Intressenter som har varit involverade i processen

Intressenter som har varit involverade i processen.

Namn	Organisation
Emma Thornberg	Energimyndigheten
Frida Edström	Jordbruksverket
Sone Ekman	Jordbruksverket
Nils Leine	Kammarkollegiet
Karolina Ardesjö Lunden	Kammarkollegiet
Markus Hoffman	Lantbrukarnas riksförbund
Ellen Bruno	Naturskyddsföreningen
Henrik Scharin	Naturvårdsverket
Roland Löfblad	Skogsindustrierna
Gunilla Kock Hansson	Skogsstyrelsen
Elisabet Andersson	Skogsstyrelsen
Stefan Karlsson	Skogsstyrelsen
Torkel Blomqvist	Sportsfiskarna
Peter Sörngård	Svenskt vatten
Nils Ohlanders	Sveriges geologiska undersökning
Johan Tielman	Sydkraft Hydropower AB
Katrin Sjöberg Herlin	Vattenmyndigheterna
Martin H Larsson	Vattenmyndigheterna
Jens Mentzer	Vattenmyndigheterna

Bilaga 2: Scenario för åtgärdskostnader enligt vattenmyndigheternas åtgärdsprogram

Åtgärdskostnaderna och deras fördelningar på sektorer och vattendistrikt

Åtgärdskategori	Miljöproblem	Storlek (2015-2027)	Enhet	Årskostnad (MSEK)	Jordbruk	Skogsbruk	Industri	Stor V-kraft	Små V-kraft	VA	Fastigheter	Stat	Kommun	Hushåll
Åtgärdande av Enskilda avlopp	Övergödning	240 282	Antal	1 409,1										100%
Minimitappning och fiskvägar vid vattenkraftverk	Fysisk påverkan			418,7				93%	7%					
Våtmark	Övergödning	24 128	Hektar	385,0								100%		
Fiskväg eller utrivning av vandringshinder	Fysisk påverkan			269,5					10%		5%	85%		
Ökad rening vid avloppsreningsverk	Övergödning	202	Antal	159,7						100%				
Bärrävarer och sponter (ny)	Miljögifter			154,5								100%		
Strukturkalkning, kalkfilterdiken	Övergödning	463 528	Hektar	123,9	100%									
Ökad P- och N-rening massaindustri	Övergödning		Antal	114,0			100%							
Omläggning/byte av vägtrumma Ny uppdelning	Fysisk påverkan			106,3								100%		
Fosfordamm, tvåstegsdiken	Övergödning	1 307	Hektar	99,0	100%									
Minskat fosforläckage vid spridning av stallgödsel	Övergödning			75,5	100%									
Vattenskyddsområden	Skydd av dricksvatten			71,0						100%				
Dagvattenåtgärder	Miljögifter	110	Antal	58,5			5%					10%	85%	
Skyddszoner, anpassade skyddszoner	Övergödning	9 142	Hektar	55,2	100%									
Dagvattendamm	Övergödning	283	Hektar	51,0						50%	10%		40%	
Restaurering av rensade eller rätade vattendrag	Fysisk påverkan			48,2	2%	2%		5%	0%			85%	6%	
Ekologiskt funktionella kantzoner	Fysisk påverkan			26,2	75%	25%								
Miljöanpassade flöden	Fysisk påverkan			21,8				100%						
Anläggande av båtbottnentvätt	Miljögifter	116	Antal	13,5								50%	50%	
Omläggning/byte av vägtrumma Ny uppdelning	Fysisk påverkan			11,9									100%	
Dagvattenstrategi (ny åtgärd)	Miljögifter			7,3									100%	
Utsläppsreduktion miljögifter	Miljögifter	258	Antal	3,1			90%			5%		5%		
Odling utan växtskyddsmedel	Miljögifter			0,4								100%		
Sammalagd årlig kostnad per aktörsgupp				MSEK	374	8	120	415	54	256	19	929	99	1 409

Bilaga 3: Statistik och data per sektor

Redogör hur statistiken tagits fram samt datapunkter för lantbruk, skogsbruk, industri, vattenkraft, hushåll samt kommuner.

Lantbruk:

Bisnode delar in lantbruket i olika varuslag enligt nedan. De SNI-koder som berör odlingslandskapet framgår nedan. För bättre överensstämmelse med jordbruksverkets statistik har vi delat upp i fyra typer av jordbruk: Odling (inklusive blandat jordbruk), Mjolk, Kött/ägg samt Djur (övrig djurhållning, vilket inte ingår i jordbruksverkets statistik men som kan vara aktuellt för åtgärdsprogrammet).

Lantbruk, SNI-kodsdefinition	
1110-1302, 1500	Odling
1410	Mjolk
1420, 1440-1491	Ägg- och köttproduktion
1430, 1499	Djuruppfödning

Årsgenomsnitt 2010 – 2014:

Lantbruk 2010-14 (tkr)	Årsgenomsnitt	Växt/Blandat	Mjolk	Kött/Ägg	Djur
Förädlingsvärde (FV)	12 980 559	7 659 567	2 823 414	2 355 459	142 118
Omsättning	62 558 610	35 174 800	12 022 195	13 687 481	1 674 135
Inköp Varor/Tjänster	49 578 052	27 515 233	9 198 780	11 332 021	1 532 017
Personalkostnad (PK)	20 894 530	14 924 822	2 341 973	3 266 379	361 357
Kapitalkostnad (KK)	3 676 381	2 354 386	537 735	558 468	225 792
Simpler-index	1,89	2,26	1,02	1,62	4,13
Värdeavstånd	-11 590 351	-9 619 641	-56 294	-1 469 385	-445 030
Antal anställda	67 295	47 147	7 773	11 273	1 103
Antal företag	76 886	55 821	5 899	12 465	2 702

Tillväxt per år:

Lantbruk 2010-14 (tkr)	Årsgenomsnitt	2010	2011	2012	2013	2014
Förädlingsvärde (FV)	12 980 559	11 201 395	12 294 406	13 669 090	13 793 127	13 944 775
Omsättning	62 558 610	55 619 116	62 757 759	64 860 760	64 642 423	64 912 994
Inköp Varor/Tjänster	49 578 052	44 417 721	50 463 353	51 191 670	50 849 295	50 968 219
Personalkostnad (PK)	20 894 530	19 130 751	20 392 878	21 701 958	21 236 520	22 010 542
Kapitalkostnad (KK)	3 676 381	3 324 771	3 397 360	3 464 034	4 181 446	4 014 295
Simpler-index	1,89	2,00	1,94	1,84	1,84	1,87
Värdeavstånd	-11 590 351	-11 254 132	-11 495 830	-11 496 899	-11 624 835	-12 080 059
Antal anställda	67 295	65 693	67 469	69 617	66 229	67 469
Antal företag	76 886	75 659	77 352	80 004	75 077	76 340

För lantbruken i enskilda firmor har en statistisk uppskattning av lönsamheten gjorts som stämts av med jordbruksverkets egen statistik (Jordbruksverket, 2015).

Jordbruksverkets statistik behandlar främst:

- Förädlingsvärdet i hela jordbrukssektorn och den företagsinkomst som ska räcka för att ersätta lantbrukaren i form av lön och avkastning
- Typföretagens lönsamhet i olika delbranscher och storlekar på företag (i form av årsarbetstimmar)
- Skuldsidan hos lantbruksföretagen i genomsnitt per företag, i olika delbranscher och storlekar på företag.

Bisnode har utgått från att minsta storleken på lantbruk sysselsätter 0,7 personer. Därefter görs antagandet att detta årsarbete ska betalas med samma genomsnittliga personalkostnad som i aktiebolagen i de olika delbranscherna. I den beräkningen utgår från vad aktiebolagen rapporterar i lönekostnad och antal anställda i respektive delbransch. Gårdar med 0-1 anställda är då 69 223 st. sammanlagt, varav 67 064 drivs som enskilda firmor. Bisnode räknar inte med ett avkastningskrav på "eget kapital" i de enskilda lantbruken i denna klass.

För nästa storleksklass uppskattas 2-3 anställda och stäms av med jordbruksverkets statistik vad gäller större gårdar. Det finns 4 687 gårdar sammanlagt varav 1 147 drivs som aktiebolag. Vi räknar inte med ett avkastningskrav på eget kapital i de enskilda lantbruken i denna klass.

Den största klassen minst 4 anställda (upp till 216 anställda). Här liknas strukturen med ett aktiebolag i bemärkelsen att ägarna har finansiella intäkter, de har ett "eget kapital" att förränta. De förväntar sig en vinst, samt att de har obeskatade reserver, åtminstone vid nivån 6 eller fler anställda. Det finns här 1 146 gårdar varav 900 är aktiebolag.

Jämförelsen i tabellen nedan mellan jordbruksverkets egen statistik för lantbruket som helhet i Sverige 2010 till 2014 och Bisnodes egen uppskattning av lönsamheten hos företagen i sektorn enligt ovan, visar en mycket god överensstämmelse mellan använd databas i projektet och jordbruksverkets siffror. Faktorinkomst motsvarar förädlingsvärde i Simpler. Totalt produktionsvärde inklusive subventioner motsvarar omsättning i Simpler. Kostnaderna för insatsvaror, tjänster och avskrivningar motsvarar Inköp av varor och tjänster i Simpler.

Detta gör att Bisnode kan visa medellönsamhet för hela sektorn, de olika delbranscherna och de olika storleksklasserna.

5b. Resultatmåttn inom jordbrukssektorn 2010–2014, miljoner kr

5b. Economic results in the agricultural sector 2009–2014, million SEK

	2010-2014	2010	2011	2012	2013	2014
Värdet av vegetabilieproduktion		22 067	23 130	25 794	23 521	25 019
Värdet av animalieproduktion		22 964	23 835	23 566	25 382	25 550
Intäkter från jordbruks tjänster		2 528	2 719	2 792	3 056	3 229
Intäkter från sekundära icke-jordbruksaktiviteter		3 743	3 730	2 923	3 529	2 925
Totalt produktionsvärde	272 001	51 302	53 414	55 075	55 487	56 723
- Kostnader för insatsvaror och tjänster	196 840	36 540	38 094	39 452	41 425	41 329
Förädlingsvärde brutto till baspris		14 762	15 321	15 623	14 062	15 394
- Kapitalförslitning	47 136	8 919	9 300	9 596	9 647	9 674
Förädlingsvärde netto till baspris		5 843	6 021	6 027	4 415	5 720
+ Övriga produktionssubventioner	46 303	9 309	9 351	9 178	9 242	9 223
Faktorinkomst	74 330	15 152	15 372	15 205	13 658	14 943
- Löner och kollektiva avgifter		2 804	2 865	2 996	3 102	3 180
Driftsöverskott netto		12 348	12 507	12 209	10 555	11 764
- Arrende- och hyreskostnader		2 314	2 471	2 565	2 667	2 872
- Nettoräntekostnader		1 678	2 695	2 788	2 688	2 239
Företagsinkomst		8 356	7 341	6 855	5 200	6 653
Faktorinkomst	74 330	15 152	15 372	15 205	13 658	14 943
Totalt produktionsvärde inkl subventioner	318 304	60 611	62 765	64 253	64 729	65 946
Kostn insatsvaror och tjänster inkl avskrivningar	243 976	45 459	47 394	49 048	51 072	51 003
Bisnode emulering	Total	2010	2011	2012	2013	2014
Förädlingsvärde (FV)	64 903	11 201	12 294	13 669	13 793	13 945
Omsättning	312 793	55 619	62 758	64 861	64 642	64 913
Inköp Varor/Tjänster	247 890	44 418	50 463	51 192	50 849	50 968
Antal anställda		65 693	67 469	69 617	66 229	67 469
Antal företag		75 659	77 352	80 004	75 077	76 340
Jordbruksverket vs Bisnode	Total	2010	2011	2012	2013	2014
Förädlingsvärde (FV)	115%	135%	125%	111%	99%	107%
Omsättning inkl subventioner	102%	109%	100%	99%	100%	102%
Inköp Varor/Tjänster inkl avskrivningar	98%	102%	94%	96%	100%	100%

För de mindre lantbruken (0-1 anställda samt 2-3 anställda) ser överensstämmelsen specifikt ut enligt nedan:

0-1 anst Jordbruksverket	Total	2012	2013	Jämförelse	0-1 anst Bisnode	Total	2012	2013
Förädlingsvärde (FV)	12 085	6 232	5 813	102%	Förädlingsvärde (FV)	11 811	5 988	5 823
Omsättning	58 921	30 702	28 219	100%	Omsättning	58 921	30 702	28 219
Inköp Varor/Tjänster	46 699	24 401	22 219	99%	Inköp Varor/Tjänster	47 110	24 714	22 396
Personalkostnad (PK)	31 109	15 847	15 212	103%	Personalkostnad (PK)	30 096	15 351	14 744
Kapitalkostnad (KK)	1 947	880	1 017	75%	Kapitalkostnad (KK)	2 588	1 173	1 415
Förädlingskostnad (FK)	33 057	16 727	16 319	101%	Förädlingskostnad (FK)	32 684	16 524	16 159
Simpler-index	2,74	2,68	2,9	99%	Simpler-index	2,77	2,76	2,78
2-3 anst Jordbruksverket	Total	2012	2013	Jämförelse	2-3 anst Bisnode	Total	2012	2013
Förädlingsvärde (FV)	6 991	3 683	3 318	99%	Förädlingsvärde (FV)	7 096	3 492	3 603
Omsättning	35 253	17 247	18 016	100%	Omsättning	35 253	17 247	18 006
Inköp Varor/Tjänster	28 129	13 498	14 612	100%	Inköp Varor/Tjänster	28 158	13 755	14 403
Personalkostnad (PK)	6 230	3 161	3 019	102%	Personalkostnad (PK)	6 135	3 116	3 019
Kapitalkostnad (KK)	1 596	696	910	92%	Kapitalkostnad (KK)	1 737	774	963
Förädlingskostnad (FK)	7 825	3 857	3 919	99%	Förädlingskostnad (FK)	7 872	3 890	3 982
Simpler-index	1,12	1,05	1,0	101%	Simpler-index	1,11	1,11	1,11

Skogsbruk:

Bisnode delar in skogsbruket i olika verksamheter enligt nedan. De SNI-koder som berör skogsföretag framgår nedan.

Skogsbruk, SNI-kodsdefinition	
2101	Skogsförvaltning
2102	Skogsskötsel
2109	Övrig skoglig verksamhet
2200	Drivning

Årsgenomsnitt 2010 – 2014:

Skogsbruk 2010-14 (tkr)	Årsgenomsnitt	Skogsförvaltn.	Skogsskötsel	Övr skoglig	Drivning
Förädlingsvärde (FV)	14 018 385	8 197 247	1 236 781	206 181	4 378 176
Omsättning	59 967 165	33 218 940	3 906 713	656 246	22 185 265
Inköp Varor/Tjänster	45 948 780	25 021 694	2 669 932	450 065	17 807 089
Personalkostnad (PK)	8 970 293	4 846 657	1 154 503	189 956	2 779 177
Kapitalkostnad (KK)	8 342 987	5 646 943	186 396	40 830	2 468 818
Simplex-index	1,24	1,28	1,08	1,12	1,20
Värdeavstånd	-3 294 897	-2 296 352	-104 119	-24 605	-869 821
Antal anställda	21 157	11 182	3 116	470	6 389
Antal företag	83 683	76 429	2 883	835	3 536

Tillväxt per år:

Skogsbruk 2010-14 (tkr)	Årsgenomsnitt	2010	2011	2012	2013	2014
Förädlingsvärde (FV)	14 018 385	12 060 366	14 432 037	12 326 673	15 437 363	15 835 486
Omsättning	59 967 165	58 643 534	64 915 120	63 255 114	56 074 763	56 947 292
Inköp Varor/Tjänster	45 948 780	46 583 168	50 483 083	50 928 441	40 637 400	41 111 806
Personalkostnad (PK)	8 970 293	8 700 467	8 950 152	9 254 475	8 777 177	9 169 195
Kapitalkostnad (KK)	8 342 987	8 707 350	9 023 419	7 300 325	8 949 973	7 733 869
Simplex-index	1,24	1,44	1,25	1,34	1,15	1,07
Värdeavstånd	-3 294 897	-5 347 451	-3 541 534	-4 228 109	-2 289 806	-1 067 587
Antal anställda	21 157	20 995	21 018	21 766	20 849	21 156
Antal företag	83 683	85 458	81 840	85 584	82 907	82 624

För de enskilda skogsbruken har en statistisk uppskattning av kostnader samt lönsamhet gjorts på likartat vis som för lantbruket och de andra aktörgrupperna i analysen, baserat på statistik från aktiebolagen i motsvarande delbranscher skalade enligt erhållen information om omsättning och antal anställda. Vi räknar inte med någon annan lönsamhet i mindre skogsbruk än i större och inte heller med någon skillnad mellan bolagsformer, enligt utredare på Skogsstyrelsen.

Bisnode räknar inte med ett avkastningskrav på "eget kapital" i de enskilda skogsbruken upp till och med 6 anställda. 2014 finns 82 217 skogsbruk i denna grupp varav 79 866 drivs i annan form än aktiebolag. För enskilda skogsbruk med fler än 6 anställda liknas strukturen med ett aktiebolag i bemärkelsen att ägarna har finansiella intäkter, de har ett "eget kapital" att förränta d v s förväntar sig en vinst, samt att de har obeskattade reserver. Det finns här 413 bolag varav 340 är aktiebolag.

Industri:

Bisnode delar in industrin som påverkas av åtgärdsprogrammet i olika verksamheter. De SNI-koder som berör industriföretag framgår nedan.

Industri, SNI-kodsdefinition	
5,6,7,8,9	Utvinningsindustri
10,11,12	Livsmedelsindustri
13,14,15	Textilindustri tyngre t ex garvning
16	Träindustri sågning, hyvling, träimpregnering
17	Papper- och massaindustri
19,20, 21	Petroleum, kemi, läkemedel
22	Plast och gummitillverkning
23	Byggmaterialtillverkning cement, kalk, gips
24	Stål och metallframställning
29, 30	Endast fordonstillverkning
38	Behandling, demontering, sanering avfall
42	Anläggning vägar m fl
52	Flygplatser och hamnar
72	FoU endast bioteknik och naturvetenskap

Årsgenomsnitt 2010 – 2014:

Industri 2010-14 (tkr)	Årsgenomsnitt	Byggnadsindustri	Energi	FoU	Gummi- & Plastindu	Kemisk industri	Life Science	Livsmedelsindustri
Förädlingsvärde (FV)	300 227 953	10 453 386	31 931 379	19 549 653	12 452 287	24 436 264	49 325 399	33 991 919
Omsättning	1 240 890 720	40 300 946	98 213 330	34 911 710	46 276 380	192 254 334	78 182 899	159 973 560
Inköp Varor/Tjänster	940 662 767	29 847 560	66 281 951	15 362 057	33 824 092	167 818 070	28 857 501	125 981 640
Personalkostnad (PK)	161 081 576	9 143 570	8 776 416	7 670 590	9 932 597	13 441 865	10 413 762	23 877 886
Kapitalkostnad (KK)	120 423 756	963 946	24 336 314	7 959 002	1 953 240	8 139 504	29 334 067	6 480 880
Simplex-index	0,94	0,97	1,04	0,80	0,95	0,88	0,81	0,89
Värdeavstånd	18 722 611	345 862	-1 181 347	3 920 061	566 448	2 854 897	9 577 570	3 633 150
Antal anställda	264 283	14 126	11 875	9 865	19 562	19 534	12 019	48 109
Antal företag	12 864	616	219	2 601	1 352	719	135	3 151

Industri 2010-14 (tkr)	Logistik & Transport	Pappers- & Massa	Stål- & Metallindus	Textilindustri	Trävaruindustri	Utvinningsindustri	Vatten, Avfall & Å	Verkstadsindustri
Förädlingsvärde (FV)	6 935 719	25 979 732	16 802 996	1 416 515	5 981 189	21 785 687	1 219 828	37 965 998
Omsättning	14 541 009	126 129 013	96 790 128	4 135 205	54 622 465	47 103 302	4 536 253	242 920 187
Inköp Varor/Tjänster	7 605 291	100 149 281	79 987 131	2 718 690	48 641 275	25 317 615	3 316 424	204 954 189
Personalkostnad (PK)	4 888 682	17 019 495	15 722 924	1 283 999	5 561 422	6 212 039	1 004 859	26 131 469
Kapitalkostnad (KK)	1 612 595	7 728 171	4 149 892	202 916	2 422 647	9 321 121	212 309	15 607 153
Simplex-index	0,94	0,95	1,18	1,05	1,33	0,71	1,00	1,10
Värdeavstånd	434 439	1 232 065	-3 069 822	-70 399	-2 002 874	6 252 522	2 662	-3 772 623
Antal anställda	9 138	27 834	27 452	2 728	11 345	9 113	1 850	39 731
Antal företag	230	362	381	563	1 195	680	275	385

Tillväxt per år:

Industri 2010-14 (tkr)	Årsgenomsnitt	2010	2011	2012	2013	2014
Förädlingsvärde (FV)	300 227 953	359 422 851	356 460 235	294 593 546	223 905 148	266 757 985
Omsättning	1 240 890 720	1 204 769 021	1 270 902 163	1 249 754 809	1 196 276 867	1 282 750 742
Inköp Varor/Tjänster	940 662 767	845 346 169	914 441 927	955 161 263	972 371 719	1 015 992 757
Personalkostnad (PK)	161 081 576	154 781 633	160 903 857	163 336 816	162 537 980	163 847 592
Kapitalkostnad (KK)	120 423 756	133 057 373	130 409 863	109 991 838	123 865 038	104 794 668
Simplex-index	0,94	0,80	0,82	0,93	1,28	1,01
Värdeavstånd	18 722 611	71 583 843	65 146 554	21 264 866	-62 497 902	-1 884 305
Antal anställda	264 283	266 471	270 134	265 026	261 478	258 305
Antal företag	12 864	12 298	12 801	12 933	12 872	13 415

Av 13 415 industriföretag 2014 utgörs 9 580 av aktiebolag, som skapar 99 procent av det samlade förädlingsvärdet inom industrin i analysen. För andra bolagsformer i industrin har en statistisk uppskattning av kostnader samt lönsamhet gjorts på likartat vis som för lantbruket och de andra aktörsgrupperna i analysen, baserat på statistik från aktiebolagen i motsvarande delbranscher skalade enligt erhållen information för omsättning och antal anställda. Vi räknar inte med någon annan lönsamhet i mindre industrier än i större och inte heller med någon skillnad mellan bolagsformerna.

På samma sätt som för övriga aktörsgrupper räknar vi inte med något avkastningskrav på " eget kapital" för industriföretag som enskilda firmor upp till och med 6 anställda – 3 758 st 2014. 74 st enskilda industrifirmor (2014) med fler än 6 anställda liknas strukturellt med ett aktiebolag i bemärkelsen att ägarna har finansiella intäkter, de har ett " eget kapital" att förränta d v s förväntar sig en vinst, samt att de har obeskattade reserver.

Vattenkraft:

Bisnode har utgått från Havs och Vattenmyndighetens kartläggning av 1 804 kartlagda vattenkraftverk i Sverige. Bokslutsdata från 256 identifierade ägare i aktiebolagsform har skalats i förhållande till identifierad produktionsvolym för varje enskilt vattenkraftverk. På så vis skapar Bisnode en lönsamhetskalkyl för varje enskild vattenkraftförekomst, baserat på produktionsvolym samt ekonomiskt resultat hos ägarbolaget.

Fem företag inom storskalig vattenkraftproduktion (Vattenfall, Fortum Generation, Sydkraft Hydropower (E.ON), Statkraft Sverige samt Skellefteå kraftaktiebolag), producerar 94 procent av den samlade vattenkraften i Sverige ur 431 kraftverk. 1 373 kraftverk i småskaliga kraftbolag producerar resterande 6 procent.

Årsgenomsnitt 2010 – 2014:

Vattenkraft 2010-14 (tkr)	Årsgenomsnitt	Storskalig	Småskalig
Förädlingsvärde (FV)	10 924 452	10 223 064	701 388
Omsättning	25 003 411	23 373 692	1 629 719
Inköp Varor/Tjänster	14 078 959	13 150 628	928 331
Personalkostnad (PK)	1 156 617	1 037 015	119 602
Kapitalkostnad (KK)	8 864 783	8 281 852	582 931
Simpler-index	0,92	0,91	1,00
Värdeavstånd	903 053	904 198	-1 145
Antal anställda	1 333	1 104	229
Antal kraftverk	1 804	431	1 373

Tillväxt per år:

Vattenkraft 2010-14 (tkr)	Årsgenomsnitt	2010	2011	2012	2013	2014
Förädlingsvärde (FV)	10 924 452	15 978 671	11 469 728	12 182 345	8 127 155	6 864 362
Omsättning	25 003 411	25 227 998	23 497 298	27 737 760	25 419 861	23 134 138
Inköp Varor/Tjänster	14 078 959	9 249 326	12 027 569	15 555 415	17 292 707	16 269 776
Personalkostnad (PK)	1 156 617	1 003 215	1 047 569	1 265 547	1 240 130	1 226 625
Kapitalkostnad (KK)	8 864 783	10 936 752	10 048 211	8 204 485	8 173 357	6 961 109
Simpler-index	0,92	0,75	0,97	0,78	1,16	1,19
Värdeavstånd	903 053	4 038 712	373 946	2 712 312	-1 286 331	-1 323 371
Antal anställda	1 333	1 175	1 242	1 369	1 418	1 459
Antal kraftverk	1 804	1 804	1 804	1 804	1 804	1 804

För kraftverk med ägare i andra bolagsformer har Bisnode utgått från bokslutsinformation hos identifierade aktiebolag med vattenkraftsproduktion. I förhållande till deras kraftproduktion ingår de sedan i emuleringen av bokslutsdata för vattenkraftverk hos bolag utan tillgänglig bokslutsinformation.

När det gäller Vattenfalls bokslut har Bisnode justerat bokslutet för extraordinära intäkter samt kostnader 2010, 2011, 2013 och 2014 kopplat till bland annat Nuon-affären. För att kunna se Vattenfalls lönsamhet utan de stora finansiella transaktionerna i samband med köp och försäljning har de faktiska transaktionerna dessa år ersatts med en normal finansiell intäkt vid normal operativ verksamhet.

Hushåll:

Samtlig data för hushållen hämtas från SCB Statistikdatabasen. Konsumtionsutrymme beräknas som hushållets disponibla inkomst minus boendeutgifter. Konsumtionsutrymmet beräknas per konsumtionsenhet, för att kunna göra jämförelser mellan hushåll av olika storlek och struktur. Där den första fullvuxna hushållsmedlemmen får vikten 1, övriga personer över 13 år får vikten 0,5 och barn vikten 0,3.

Antal barn per hushåll:

Antal barn per hushåll	Hushåll 2014	Genomsnittligt antal barn
Ensamstående med barn		Ensamstående
1 barn	179 956	1,50
2 barn	89 270	
3+ barn	30 295	
Sammanboende med barn		Sammanboende
1 barn	365 564	1,81
2 barn	449 544	
3+ barn	175 267	
Övriga hushåll med barn		Övriga hushåll
1 barn	53 858	1,85
2 barn	44 481	
3+ barn	34 523	

Vi utgår från att åtgärder för enskilda avlopp berör hushåll i småhus i mindre tätbefolkade regioner, d v s kommuner med <75 000 invånare.

Äganderätt i glesbefolkade regioner:

Äganderätt (småhus) i glesbefolkad region	Konsumtionsutrymme		Åtgärdskostnad	
	per k.e (kr)	Konsumtionsenhet	per k.e (kr)	Åtgärdskostnad/ Konsumtionsutrymme
<i>Ensamboende -64 år</i>				
Kvinnor	196 700	1,00	6 400	3,3%
Män	212 700	1,00	6 400	3,0%
<i>Ensamboende 65- år</i>				
Kvinnor	123 400	1,00	6 400	5,2%
Män	138 500	1,00	6 400	4,6%
<i>Sammanboende utan barn</i>				
-64 år	250 400	1,50	4 267	1,7%
65- år	169 500	1,50	4 267	2,5%
Ensamstående med barn	127 200	1,45	4 414	3,5%
Sammanboende med barn	164 500	2,04	3 137	1,9%
Övriga hushåll	193 400	2,06	3 114	1,6%
Samtliga hushåll	180 600			

Åtgärder som kommer påverka Va-taxa utgår vi från kommer påverka likformigt över hela landet.

Samtliga upplåtelseformer i Sverige:

Samtliga upplåtelseformer i SE	Konsumtionsutrymme		Åtgärdskostnad	
	per k.e (kr)	Konsumtionsenhet	per k.e (kr)	Åtgärdskostnad/ Konsumtionsutrymme
<i>Ensamboende -64 år</i>				
Kvinnor	148 200	1,00	66	0,0%
Män	166 200	1,00	66	0,0%
<i>Ensamboende 65- år</i>				
Kvinnor	94 500	1,00	66	0,1%
Män	126 800	1,00	66	0,1%
<i>Sammanboende utan barn</i>				
-64 år	239 000	1,50	44	0,0%
65- år	165 900	1,50	44	0,0%
Ensamstående med barn	102 900	1,45	46	0,0%
Sammanboende med barn	161 000	2,04	32	0,0%
Övriga hushåll	178 500	2,06	32	0,0%
Samtliga hushåll	166 300			

Kommuner:

Bokslutsdata för kommunerna från SCB Statistikdatabasen. Komplet data saknas för kommunernas verksamhet 2014, varför kommunerna betraktas över perioden 2009 – 2013. Kommunernas kapital belastas endast med en ren räntekostnad som motsvarar bankränta på lånat kapital, utan övriga avkastningskrav.

Enligt SKL går $\frac{3}{4}$ av kommunernas samlade budget till kärnuppgifterna skola, vård och omsorg. Övrig verksamhet inklusive vattenätgärder delar på resterande fjärdedel.

Årsgenomsnitt 2009 – 2013:

Kommun 2009-13 (tkr)	Årsgenomsnitt	Övrig verks.
Förädlingsvärde (FV)	302 793 621	75 698 405
Intäkter	546 606 144	136 651 536
Inköp Varor/Tjänster	243 812 523	60 953 131
Personalkostnad (PK)	281 324 736	70 331 184
Kapitalkostnad (KK)	16 606 792	4 151 698
Simpler-index	0,98	0,98
Värdeavstånd	4 862 093	1 215 523
Antal anställda	622 224	155 556
Antal kommuner	290	290

Förändring per år:

Kommun 2009-13 (tkr)	Årsgenomsnitt	2009	2010	2011	2012	2013
Förädlingsvärde (FV)	302 793 621	283 522 914	289 422 600	302 009 412	315 690 044	323 323 133
Intäkter	546 606 144	507 949 433	532 793 090	545 620 703	562 022 467	584 645 026
Inköp Varor/Tjänster	243 812 523	224 426 519	243 370 490	243 611 291	246 332 423	261 321 893
Personalkostnad (PK)	281 324 736	266 010 669	269 761 715	281 957 867	291 626 019	297 267 409
Kapitalkostnad (KK)	16 606 792	19 770 497	18 228 692	17 527 483	11 489 773	16 017 516
Simpler-index	0,98	1,01	1,00	0,99	0,96	0,97
Värdeavstånd	4 862 093	-2 258 252	1 432 193	2 524 062	12 574 252	10 038 208
Antal anställda	622 224	610 333	615 531	622 900	629 539	632 816
Antal kommuner	290	290	290	290	290	290